

erdélyi riport

H E T I H Í R M A G A Z I N
XIII. ÉVF. 27. (531.) SZÁM – 2014. JÚLIUS 18.

RMDSZ: Kilépés helyett
lemondás **AKTUÁLIS**

Válság: itt a vége,
fuss el véle? **GAZDASÁG**

Rotary-tábor a Dregán-
völgyében **RIPORT**

11. EU Tábor Marosfőn

Elnökkeresés Eutópiában

 komplex**PERFORMING ARTS CAMP****CSÍKSZEREDA, 2014. AUGUSZTUS 3-8.**www.komplex.ro

tartalom

HETI MÉRLEG

4-6 A hét hírei

Szűcs László:

AKTUÁLIS

7-9 Cseke Péter Tamás:

Kilépés helyett lemondás –
Egyhangú döntés: kormányon
marad az RMDSZ

GAZDASÁG

10-11 Parászka Boróka:

Válság: itt a vége, fuss el
véle? – Bizakodásra okot
adó kelet-közép-európai
gazdasági mutatók

INTERJÚ

12-13 Sike Lajos:

Otthonosságot a maradó
sváboknak – Hölczli József,
a Német Demokrata Fórum
szatmárnémeti szervezetének
elnöke

RIPORT

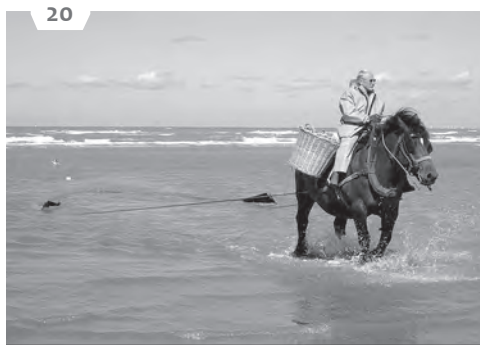
14-16 Tasnádi-Sáhy Péter:

Barátsággal a gyerekekért
– Rotary-tábor a Dragan-
völgyében

17-19 Kustán Magyar

Attila: Elnökkeresés
Eutópiában – EU Tábor
Marosfőn

20-21 Szilágyi

Aladár: Egy elpárolgó
ország hétköznapijai (3.)
– Kóborlások Vallóniában
és Flandriában

TÉKA

22-23 Parászka Boróka:

Erdélyi magyar hidegháború
– Demeter Attila:
Ethnosz és Démosz című
tanulmánykötetéről

THALIA

24-25 Szabó Réka:

Egyensúlybillenés rockzenére
– Koncertelőadás a kolozsvári
színházban

MOZIMUSTRA

26 Kustán Magyar Attila:

Filmgesztusok a balkáni
világban

CÍMLAPFOTÓ: KUSTÁN MAGYARI ATTILA

ERDÉLYI RIPIORT –
KÖZÉLETI ÉS KULTURÁLIS HETILAP
XIII. ÉVF. 27. (531.) SZÁM

FŐSZERKESZTŐ: SZÜCS LÁSZLÓ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: MARKÓ BÉLA
(ELNÖK), TIBORI SZABÓ ZOLTÁN,
GÁLFALVI ZSOLT, VISKY ANDRÁS,
JAKOBOVITS MIKLÓS (1936-2012)

ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: STANIK ISTVÁN

KINDE ANNAMÁRIA (1956-2014)

SZERKESZTŐK: CSEKE PÉTER TAMÁS,
KUSTÁN MAGYARI ATTILA,
PARÁSZKA BORÓKA, SIMON JUDIT,
SZILÁGYI ALADÁR, TASNÁDI-SÁHY PÉTER

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

BÁLINT ALÍZ, BENKŐ J. ZOLTÁN

SZERKESZTŐSÉGI TITKÁR: FODOR JUDIT

ÁLLANDÓ MUNKATÁRSÁK:

GÁL MÁRIA, HORVÁTH ANDOR, KÖRÖSSI
P. JÓZSEF, SIKE LAJOS, SZÉKEDI FERENC,
SZÉKELY ERVIN, ZSEHRÁNSZKY ISTVÁN,
VARGA MELINDA, TAMÁS PÁL

DESIGN: MIHÁLY LÁSZLÓ

A KÓS KÁROLY AKADÉMIA ALAPÍTVÁNY
MEGBÍZÁSÁBÓL KIADJA

A RIPIORT KIADÓ KFT., NAGYVÁRAD.

FELELŐS KIADÓ: SIMON JUDIT

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: BÉRES ATTILA

ADMINISZTRÁCIÓ: POZMAN ERIKA,
DUNSOARA BRIGITTA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

410161 NAGYVÁRAD (ORADEA),
MAGNOLIEI U. 29.

TELEFON/FAX: +40/259/419-924

E-MAIL: RIPIORTKIADO@GMAIL.COM

ELŐFIZETÉSI DÍJSZABÁSAINK: 3 HÓNAPRA
30 LEJ, 6 HÓNAPRA 50 LEJ, EGY ÉVRE 90 LEJ.MAGYARORSZÁGI ELŐFIZETÉSI DÍJAK:
3 HÓNAPRA 5.000 FORINT, 6 HÓNAPRA
8.500 FORINT, EGY ÉVRE 15.000 FORINT.

BANKSZÁMLASZÁM:

RON: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO57 BTRL 0050 1202 5360 21XX;

HUF: BANCA TRANSILVANIA ORADEA

RO30 BTRL 0051 2202 5360 21XX –

SWIFT: BTRLRO22.

KÉSZÜLT A NAGYVÁRADAI

EUROPRINT NYOMDÁBAN.

FELELŐS VEZETŐ: DERZSI ÁKOS

ISSN 1583-3402

röviden

■ **Közüvélemény-kutatás alapján dönt államfőjelölt-jéről a Nemzeti Liberális Párt (PNL).** Arról kérdezik a választókat, hogy Klaus Iohannist, a párt jelenlegi elnökét, vagy korábbi vezetőjét, Crin Antonescut szeretnék-e inkább államfőnek. A döntés nem nyerte el Crin Antonescu tetszését, aki az elnökségi ülésen azt javasolta, hogy a PNL választmánya döntsön az elnökjelölt személyéről. Antonescu elégedetlenségének az lehet az oka, hogy Johannis az eddigi felmérések szerint népszerűbb nála a választók körében.

■ **Megfordult a lemondás gondolata az államfő fejében,** amikor kirobbant az öccse korrupciós botránya, ám letett erről, hogy növelje a jobboldali jelölt esélyét az elnökválasztáson. Traian Băsescu közölte, nem hajlandó megtagadni a testvérét, de csak a mandátuma lejáratá után veszi védelmébe. Hozzátette, meglátogatni készül a vizsgálati fogságban lévő öccsét. „Kíváncsi vagyok, hogy mivel magyarázza a történeteket, mert nekem teljesen más mondott korábban erről az ügyről, mint ami a bűnvádi dossziében van” – mondta az államfő.

■ **A gépkocsiadó a jelenlegi szint másfélszeresére emelkedik Romániában az új adótörvénykönyv tervezete szerint.** Az 1600 köbcentsinél kisebb motorú gépkocsi-tulajdonosoknak a jelenlegi 8 lej helyett 20 lej kell majd fizetniük 200 köbcentsinél. Az 1601 és 2000 köbcentsinél közötti kapacitású motor által hajtott járművek 200 köbcentsinél adója 18 lejről 30 lejre nő. Ha a gépkocsi motorja 2000 köbcentsinél nagyobb, az adó csökken, 72 lejről 60 lejre.

Az elnök nem akar járulékcsoökkentést

Nem hajlandó kihirdetni az államfő a társadalombiztosítási (tb) járulék csökkentéséről szóló törvényt, amíg a kormány nem győzi meg őt arról, hogy nem újabb adókkal kívánja fedezni az intézkedéssel járó bevételkiesést. Traian Băsescu közölte: híve a járulék mérséklésének, ám ez a lépés szerinte veszélyeztetni az ország makrogazdasági egyensúlyát. Emlékeztetett arra, hogy az országos nyugdíjalap deficitje már most 12 milliárd lej, s a tb-járulék csökkentése ezt a hiányt újabb 5 milliárd lejjel növelheti. Az államfő ezért előbb konzultálni kíván a kormánnyal a bevételkiesést pótolni hivatott intézkedésekről. „Tartok ugyanis attól, hogy a Ponta-kabinet az ingatlanadó két-háromszoros megemelésére készül, amit a nyugdíjasok nem tudnának fizetni” – jelentette ki. A parlament július elején fogadta el a társadalombiztosítási járulék öt százalékpontos csökkentéséről szóló törvényt. A kormány az ipari létesítményekre kivetett úgynevezett oszlopadóból fedezné a költségvetés bevételcsökkenését, ám számításait a költségvetési tanács és a Nemzetközi Valutaalap bizalmatlanul fogadta.

Ponta a brit kvótatervről

Románia nem fogadja el, hogy az Európai Unió valamely tagországa korlátozza a román bevándorlók számát – jelentette ki Victor Ponta. A miniszterelnök arra reagált, hogy a

kormányzó brit Konzervatív Párt a jelenlegi tagállamokra is kiterjedő, számszerű bevándorlási korlátozást kíván bevezetni a szegényebb kelet-európai EU-társállamokkal szemben. „Ha egyenlők vagyunk, akkor nem lehetnek egyesek egyenlőbbek, mint mások. Azok a románok, akik Nagy Britanniában, Németországban vagy Franciaországban dolgoznak, adókat is fizetnek és segítik az illető országok fejlődését” – jegyezte meg a kormányfő a kormányülés elején mondott bevezetőjében. A The Sunday Telegraph című konzervatív brit lap szerint London korlátokat akar állítani a bevándorlás elé olyan uniós országok esetében, amelyeknek hazai összterméke (GDP) „eltér” Nagy-Britanniáétól. „Továbbra is fogadnánk például románokat, de megszabnánk egy felső számszerű határt arra, hogy hányan jöhetnek” – idéz egy név nélkül nyilatkozó kormánytisztviselőt a brit lap. Nagy-Britanniának 2014 januárjától kellett feloldania a román és bolgár állampolgárokkal szembeni munkaerőpiaci korlátozásokat.

Jogvédők az uniós határvédelem ellen

Bírálta az Európai Unió bevándorlási politikáját és határvédelmi intézkedéseit az Amnesty International (AI) nemzetközi jogvédő szervezet. Azt állítja az AI, hogy az uniós lépések „megakadályozzák a menekülteket abban, hogy

Európában menedékre leljenek, valamint veszélybe sodorják életüket az egyre veszedelemsebbé váló utazások során”.

A szervezet elsősorban azt veti az EU szemére, hogy rengeteg pénzt áldoz határai lezárására és ezáltal a migránsok által egyre nehezebben elérhető „Európa-erőd” megteremtésére, miközben kisebb figyelmet fordít a menekültek helyzetének javítására. Az AI kiemeli azt is, hogy az Unió együttműködik több állammal – Törökországgal, Marokkóval és Líbiával – annak érdekében, hogy „ütközőzónát” hozzon létre határai mentén, ahol még azelőtt feltartóztathatják a menekülteket, hogy azok elérnék az EU határait.

Bírálták a törvénytelen visszafordítások gyakorlatát is. Az AI szerint Görögországban és Bulgáriában gyakran előfordul, hogy a menekülteket a határról azonnal visszafordítják. Az AI programigazgatója szerint „az EU felé tartó emberek haláláért kollektív felelősséggel tartozunk”, az uniós határain „naponta lezajló tragédiák” pedig „nem elkerülhetetlenek”, azok elkerüléséért azonban a tagországoknak „a határok sértetlensége elé kell helyezniük az emberek érdekeit”.

Rakéták és légicsapások Izraelben

Negyvenezer tartalékos mozgósításáról döntött az izraeli kormány. A tartalékosok

a sorkatonákat váltják fel a Gázai-övezet határánál, azok pedig egy esetleges szárazföldi hadműveletre készülnek föl. Az „Erős szikla” hadművelet részeként csapást hajtottak végre a Hamász kommandó-jának észak-gázai vezetője, Mohammad Saban ellen. Egy másik légicsapással egy Hán-Juniszban lévő házat robbantottak fel, ahol heten haltak meg, köztük két kiskorú. Az Al-Kavare család egyik hamászos tagja miatt lőtték az épületet, amelynek tetején emberi védőpajzsként gyülekeztek a palesztin lakosok. Gázából az izraeli légitámadások ellenére sikeresen útnak indítottak számos rakétát közeli izraeli területek felé. A Vaskupola védelmi rendszer ellenrakétái kivédtek egy támadást Askelon ellen. Sikertelen rakétatámadások érték Jeruzsálemet és Tel-Avivot is. A Hamász katonai szárnya, az Ezzedín el-Kasszám Brigádok közölte, fegyveresei rakétacsapást mértek Haifára is, Jeruzsálemet és Tel-Avivot pedig négy-négy rakétával támadták. Az izraeli légierő 150 célpontot támadott.

Az Egyesült Államok, az Európai Unió és az ENSZ elítélte a palesztin rakétatámadásokat. Washington kifejezte aggodalmát az izraeli és palesztin civilek épségéért, Brüsszel is kifejezte sajnálatát amiatt, hogy egyre több civil hal meg az izraeli megtorló támadásokban. Mahmúd Abbász palesztin elnök követelte Izraeltől, vessen véget a Gázai övezet elleni offenzívának, és kérte a nemzetközi közösséget, lépjen közbe a konfliktus kiterjedésének megakadályozására. Abbász szerint Izrael elutasítja a fegyverszünetet.

Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár arra kérte az egyiptomi, a katarai és a szaúdi vezetőket, valamint John Kerry amerikai külügy-minisztert: gyakoroljanak nyomást Izraelre és a palesztinokra, hogy visszatérjenek a 2012-es novemberi tűzszüneti

megállapodáshoz, és újítsák fel a béketárgyalásokat. Ron Proszor, Izrael ENSZ-nagykövete közölte: Izrael „minden lehetséges csatornán” tűzszünetet ajánlott a Hamász palesztin radikális szervezetnek, de az visszautasította ezt.

Lakat kerül a silány egyetemekre

Négy felsőoktatási intézményt is bezárat a román kormány. A felsőoktatásért felelős Mihnea Costoiu tárca nélküli miniszter bejelentette, hogy az elmúlt 25 év „legnagyobb tisztogatását” kezdte el ezzel a romániai egyetemek között. A bezárára ítélt első négy intézmény a bukaresti Pénzügyi Egyetem, a bukaresti Római Katolikus Teológiai Intézet, a temesvári Mihai Eminescu Egyetem (fotó) és a Iași-i Mihail Kogălniceanu Egyetem. A miniszter az egyetemek alacsony oktatási színvonalára hivatkozva érvelt döntése mellett, de arra is felhívta a figyelmet, hogy máig sem történt meg a kérdéses intézmények akkreditálása. „Úgy megy ez, mint a kereskedelemben. Ha nincs akkreditáció, az intézményt be kell zárni” – fogalmazott Liviu Pop volt oktatási miniszter.

Mihnea Costoiu elárulta: további három felsőoktatási intézményt is vizsgálnak, a Bioterra, a Gheorghe Cristea és az Apollonia elnevezésű egyetemeket. „Nagyon figyeljenek oda a fiatalok, hova iratkoznak. Nézzenek utána, hogy a kiszemelt egyetemnek van-e akkreditációja” – figyelmeztetett a miniszter.

vezércikk

SZÜCS LÁSZLÓ

Hasra esés helyett korcsolyázzunk!

Aligha lehetett valamiféle végső cél, ami a múlt héten történt a bukaresti koalíció háza táján, hiszen ehhez nagyon sok lépéssel kellett volna előre kalkulálni az RMDSZ kolozsvári, Majális utcai elnöki hivatalában. Ám összességében elég jól alakult ez a játszma a Szövetség szempontjából, baráti döntetlennel finalizálódott a kis nyári koalíciós válság. Az élettársi kapcsolat fennmaradt, csupán a család egyik tagja költözött ki a szomszédok által is hallható veszekedés nélkül a közös bérleményből. A történések hozománya, hogy Kelemen Hunor maga jobb helyzetben, nem csekély erkölcsi megerősődéssel vághat neki az őszi elnökválasztási kampánynak, nem kell a kormányzati szerepvállalás személyes terheit magával cipelnie, ráadásul jószívrivel időmilliomos lett. Ezért sem hiszem, hogy a történeteket egyfajta megbotlásként, pofonba szaladásként, politikai zsákutcaként kellene értelmezni, amiből aztán így lehetett kihátrálni a lehető legcsekélyebb arcvesztéssel. Nem tudom, hogy az RMDSZ elnökének nemzedéktársai közül hányan lennének bátrak egy ilyen lépés megtételére, nemzethátrón innen és túl.

A felemás kilépés helyességét talán az is megerősíti, hogy igazán élesen azt senki nem ellenezte, ha voltak is más megoldásban gondolkodók, illetve a mai politikai viszonyok közepette elismerésre méltó a döntés kollektív képvisellete, kommunikációja, az, hogy a SZÁT-tagok nem nyilatkoznak harmincan hatvanfele a történetekről, s nem szelektív az emlékezetük.

Érdekes, ráadásul e sorok írása közben még megválaszolatlan kérdés: ki követheti Kelemen Hunort a kulturális tárca élén, mely beosztás a koalíciós szerződés miatt szimbiózisban van a miniszterelnök-helyettesi felelősséggel. Ki az a tapasztalt kultúrpolitikus, aki ott ülhet majd Victor Ponta mellett a kabinet ülésein, méghozzá kellő politikai súllyal? Sarkítva a kérdést: van-e ma az RMDSZ-nek egy tartalék Markó Bélája, ha e szerepvállalástól érthetően ódzkodó igazit nem tudják meggyőzni arról, hogy ideig-óráig mégiscsak visszatérjen a napi politikába. Mire e sorokat olvassák, bizonyára már ismerik a választ.

Nem elhanyagolható, igazán sajátos ízü motívuma a történeteknek az, ahogy a szocdem kormányfő egy aprócska ötlettel feloldotta a koalíciós partner ellenkezését. Népmesei ihletésű ez a perben maradok ellened, de nem megyek el a tárgyalásra megoldás, kaptok is ajándékot, meg nem is, kiengesztellek benneteket, meg nem is. Ha egyéb megoldatlan közösségi problémáinkra gondolunk, lásd mondjuk az autonómiát, a nyelvhasználatot s egyebeket, a sok erőlködés, vérkomoly nekibuzdulás helyett, mellett talán érdemes ilyen kreatív megközelítésekkel eredményre jutni a román politikai közegben. Ha jégre visznek, hasra esés helyett korcsolyázzunk!

röviden

■ **Kritikákat fogalmaz meg a magyarországi választási törvénnyel kapcsolatban az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet jelentése. Aggályos, hogy a választókerületeket a kormánypártok érdekeinek megfelelően határozták meg. A győztes jelöltek után járó töredékszavazatok is a Fidesz-KDNP-nek kedveztek, 6 mandátumhoz jutottak így. A külföldön dolgozó, Magyarországon lakcímmel rendelkező magyarok nehezebben szavazhattak, mint a határon túliak, ezzel sérült az egyenlőséghez való jog.**

■ **Nincs alkotmányos konfliktus az elnöki hivatal és a kormány között ateinketben, hogy az államfő vagy a miniszterelnök képviselje Romániát az EU-csúcson; a képviselő joga az államfőé – döntött az alkotmánybíróság. Előzőleg Victor Ponta kifogásolta, hogy a június 26-i EU-csúcson az államfő vett részt, holott az érkező napirendjén olyan témák szerepeltek, amelyek a kormány hatáskörébe tartoznak. Az alkotmánybíróság másodszor döntött az államfő javára ebben a kérdésben.**

■ **Kovácsna megye prefek-tusa 30 napos határidőt szabott Antal Árpád sepsiszentgyörgyi polgármesternek, hogy érvényesítse a Románia hivatalos nyelvére vonatkozó törvényi előírásokat. Marius Popica egyes hirdetőtáblák szövegeit kifogásolta, amelyeken a román fölött szerepel a magyar felirat, vagy csak magyar feliratot tartalmaznak. A Kovácsna Megyei Törvényszék 2012-ben utasította a polgármesteri hivatalt, hogy bármilyen feliraton előbb az állam nyelvén tüntesse fel a szöveget, s csak az után magyarul.**

▷ Indulhatnak ősszel a külhoniak

Határon túli magyarok ugyan nem vehetnek részt választókként az októberi magyarországi önkormányzati választáson, de jelöltként indulhatnak. A magyar választójog történetében először nyílik lehetőség erre az alaptörvény rendelkezései alapján. Képviselő, polgármester, akár főpolgármester is lehet egy magyar állampolgár akkor is, ha nincs Magyarországon bejegyzett lakcíme. Korábban az alkotmány a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán a választás és választhatóság jogát egyaránt a magyar állampolgársághoz és a magyarországi lakóhelyhez kötötte.

Az új alaptörvény rendelkezik arról is, hogy sarkalatos törvény a választhatóságot további feltételekhez kötheti, azonban sem a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló törvény, sem a választási eljárásról szóló törvény nem írja elő, hogy csak magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgár választható.

Lebukott az állampolgárság-díler

Vesztegetéssel gyanúsítja a magyar rendőrség a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) egyik kormánytisztviselőjét. A gyanú szerint az ügyintéző tavaly nyár óta többször juttatott magyar állampolgársághoz olyan külföldieket, akik nem feleltek meg az egyszerűsített honosítási eljárás törvényi feltételeinek, például nem tudtak magyarul. A rendőrök a BÁH egyik kirendeltségéről vitték el a honosítási ügyekkel foglalkozó kormánytisztviselőt, aki ezután beismerő vallomást tett. A tisztviselő – egy román

felhajtó közreműködésével – alkalmanként 20 és 50 ezer forint közötti összegeket kért, hogy szemet hunyjon a hiányosságok felett. A sajtó értesülései szerint nemzetközi bűnügyi együttműködés keretében, egy román álcázott nyomozó segítségével csapdát állítottak, és a közvetítőt, egy 36 éves román nőt a rendőrök tetten érték és őrizetbe vettek.

Diploma helyett csak igazolás

Oklevél helyett csak egy igazolást kapnak egyelőre a sikeresen érettségizettek. A korrupcióellenes ügynökség (DNA) ugyanis vizsgálatot indított a magánvállalkozás ellen, amely eddig az érettségi diplomákat nyomtatta. A Romdidac nevű vállalat 1990-től kizárólagos jogot kapott az Oktatási Minisztérium vezetőitől az érettségi és egyetemi oklevelek nyomtatására. A DNA felszólította az oktatási tárcát, függeszse fel az együttműködést a céggel, amely jogtalanul került monopóliumhelyzetbe.

Az okleveleket a Nemzeti Nyomda fogja előállítani, ez azonban időbe telik. Remus Pricopie oktatási miniszter szerint a diplomák nyomtatása nem lehet magánkézben. „Ez a tevékenység állami monopólium kell legyen” – jelentette ki a miniszter, aki szerint így egyetlen központi, az állam által kezelt adatbázis révén ellenőrizhetővé válik az oklevelek hitelessége.

A törvény értelmében az érettségit követő 10 napon belül el kellett volna készülniük a diplomáknak. Erre jelen körülmények között nincs lehetőség, ezért a frissen érettségizettek egyelőre egy igazolást kapnak az iskolától, amelyet a diplomát helyettesítő dokumentumként kell elfogadniuk a felsőoktatási intézményeknek. Ha egy fiatal több egyetemre szeretne

beiratkozni, közjegyző által hitelesített másolatokat kell készíttetnie az igazolványról.

Bankot vásárol az OTP Románia

A portugál Millenium bankot készül megvenni Romániában az OTP bank.

A tárgyalások előrehaladott állapotban vannak, napokon belül lezárulhat a tranzakció. Az OTP a portugál pénzügyi felvásárlásával négy helyet lépne előre a hazai piacon, részesedése 0,7 százalékkal, 2 százalékra emelkedne. A Millenium bankot tavaly hirdették eladásra a tulajdonosai, feladva a 7 éve tartó küzdelmet, amely során több százmillió eurót fektettek be azzal a céllal, hogy Lengyelországhoz hasonlóan egy hídfőállás építsenek ki Romániában is.

A magyar bank évek óta tervezi, hogy egy kisebb pénzügyi intézet felvásárlásával növeli súlyát a román piacon, több eladósorban lévő bank neve is felmerült potenciális célpontként, a Millenium azonban sosem került szóba.

Diósi László, az OTP Bank Románia vezérigazgatója sem megerősíteni, sem cáfolni nem kívánta az értesülést, de annyit elmondott: az OTP minden terjeszkedési lehetőséget megvizsgál az általa ígéretesnek tartott román piacon. „Az a GDP növekedés, ami az elmúlt években volt, valamint az idei évre várható növekedési potenciál Romániát ebben a pillanatban az OTP-csoport egyik legígéretesebb piacává teszi” – fogalmazott Diósi.

Egyhangú döntés: kormányon marad az RMDSZ

Kilépés helyett lemondás

Az RMDSZ kormányon marad, ám Kelemen Hunor visszalép kormányzati tisztségeiről, és a szövetség államfőjelöltje lesz. Két kérdésre lapzártánk után kapunk csak választ: ki lesz az utódja a kulturális miniszteri tisztségben és a kormányfőhelyettesi poszton? CSEKE PÉTER TAMÁS RMDSZ-es politikusokat kérdezett a Szövetségi Állandó Tanács ülése után.

Már csak két dilemmára kell választ adniuk az RMDSZ vezető politikusainak ahhoz, hogy viszonylag nyugodt szívvel mehessenek nyári vakációra. A Szövetségi Állandó Tanács (SZÁT) tagjainak július 17-én nevesíteniük kell az államfőjelöltet, és azt a személyt, aki utódja lehet Kelemen Hunornak a kormányfőhelyettesi, valamint a kulturális miniszteri tisztségben. A szövetségi elnök ugyanis egy koalíciós válság lezárásaként bejelentette lemondását mindkét kormányzati posztról, és egy darabig úgy tűnt, az RMDSZ testületileg ellenzékbe vonul.

A külügyminiszter partizánakciója Kelemen Hunor döntésének és a koalíció válságának előzménye, hogy az RMDSZ konzultálása nélkül a román külügy révén Románia is kérte belépését abba a luxemburgi perbe, amelyet a Minority SafePack nevű kisebbségvédelmi európai polgári kezdeményezés betervezését indítottak a kezdeményezés bejegyzését elutasító Európai Bizottság ellen az Európai Unió bíróságán. Bukarest Brüsszel pártjára állt ebben a perben, és ezzel a kormányban részt vevő RMDSZ-szel szemben foglalt állást. Kelemen Hunor a kezdeményező polgári bizottságának egyik alelnökeként a luxemburgi bíróságon zajló per egyik felpereséből a román kormány miniszterelnök-helyetteseként alperes is lett. Ezt a helyzetet a politikus „tudathasadásos állapotnak” tartotta, ezért a bírósági folyamatot visszavonását kérte a kormánytól. A koalíciós part-

Pillanatkép egy korábbi SZÁT-ülésről. Szolidaritást vállaltak

FOTÓ: RMDSZ.RO

„Megkockáztatom, hogy a kistélepedéseken élő RMDSZ-szavazókat jobban érdekli a patak-szabályozás, a csatornázás sorsa, mint a Minority SafePack-é”. (Póka András György)

nerrel közölte: ha nem teljesítik a kérését, vállalhatatlannak tartja a közös kormányzást. Titus Corlăteanu külügyminiszter lépését azzal indokolta: Románia meg akarja előzni, hogy az EU Bíróságának joggyakorlata révén uniós hatáskörbe kerüljenek a tagállamok szuverenitását érintő olyan kérdések, mint a kisebbségekhez tartozók jogainak védelme. Az ügyben a külügyminiszter mellé állt Victor Ponta, aki az RMDSZ-nek azt üzent: bízik abban, hogy Kelemen Hunorék nem lépnek ki a kormányból, ugyanakkor leszögezte, a román állam politikája nem lehet alku tárgya. Végül Kelemen és Ponta tárgyaló asztalhoz ült, és utóbbi javaslatára kompromisszum született: Románia nem vonja vissza a benyújtott keresetét, de nem tartja már azt fenn a per során mindaddig, amíg a román parlament a kisebbségek és független szakértők bevonásával ki nem alakít egy álláspontot a Minority SafePack ügyében. Ezt a kompromisszumot Kelemen Hunor az RMDSZ kormányon maradásá szempontjából elfogadhatónak tartotta, ám a „tudathasadásos állapotot” feloldani már csak lemondással tudta. Ezért összehívta a SZÁT-ot dönteni az esetleges ellenzékbe vonulás kérdéséről, és az RMDSZ operatív dön-

téshozó testületének ülésén jelentette be a kormányzati tisztségeitől történő visszalépését is.

Sajtósok hada a Majális utcában A SZÁT-ülést hatalmas várakozás előzte meg a sajtó részéről, rég nem volt annyi újságíró a kolozsvári szövetségi elnöki hivatalban, mint július 11-én. Előző este szinte mindenki fogadott volna arra, hogy a testület az RMDSZ kormányból való kilépése mellett dönt. Ezt a lépést egyrészt az valószínűsítette, hogy Kelemen Hunorék szinte semmit nem tudtak elérni hatalmi pozícióból mindabból, amit a Szociáldemokrata Párttal (PSD) kötött együttműködési megállapodásban rögzítettek: nem oldódott meg a MOGYE magyar tagozatának és a közösségi szimbólumok használatának ügye, nem nevezték ki a Maros megyei magyar prefektust és késik Vass Levente egészségügyi államtitkári kinevezése is. Emellett a külügy megtagadta Budapesttől új magyar konzuli irodák megnyitását, majd a PSD a koalíciós szerződést megszegve hátra dőtte az RMDSZ-t azzal, hogy belépett Brüsszel mellett a luxemburgi perbe. A kormányból való távozás forgatókönyvét erősítette az is, hogy időközben Victor Pontának

▷ olyan parlamenti többséget sikerült kialakítania, amellyel az RMDSZ ellenzékbe vonulása esetén is könnyen kormányozni tud: a magyar érdekképviselő szavazatait ugyanis a Călin Popescu Tăriceanu szenátusi elnök vezette új liberális párt, illetve populista Dan Diaconescu Néppárt törvényhozói pótolhatják. Emiatt elterjedt a nézet is, hogy a koalíciós válságot valójában a PSD provokálta ki, hogy a közelgő elnökválasztás előtt a nacionalista választók szavazatának megőrzése reményében szabaduljon az RMDSZ-től. Ezt a forgatókönyvet cáfolta, hogy a koalíciós válságot feloldó javaslat éppen a miniszterelnöktől származott.

Kelemen államfőjelölt lesz A SZÁT ülése után Kelemen Hunor bejelentette, az RMDSZ elfogadja Victor Ponta kompromisszumos javaslatát és kormányon marad. „Többször is elmondtam már az elmúlt napokban, számomra elfogadhatatlan az, hogy ugyanabban a perben felperesként és alperesként is jelen legyek. Ez egy személyes döntés, amelyet elsősorban azért hoztam meg, mert számomra ez a korrekt álláspont” – indokolta lemondását a miniszter. Az *Erdélyi Riport* megtudta: az ülés résztvevői nem örültek Kelemen Hunor lemondásának. „Többen mondták, hogy jelenléte a kormányban nagyon fontos, meghatározhatja a kormányzati csapat teljesítményét. Ám emberileg a lépését megértették, nagy volt a szolidaritás a szövetségi elnök mellett” – nyilatkozta lapunknak a SZÁT egyik tagja.

Az ülésen abban is mindenki egyetértett, hogy Kelemen utódjának a miniszterelnök-helyettesi tisztségben politikai súllyal és tapasztalattal rendelkező személynek kell lennie, aki a kulturális tárca vezetésére is alkalmas. A két posztot ugyanis nem lehet szétválasztani: a kormány összetételéről szóló parlamenti határozat szerint a művelődési minisztérium az RMDSZ-é, a tárca vezetője pedig egyben miniszterelnök-helyettes is. Utódjáról Kelemen csak annyit mondott: nevekről még korai beszélni. Újságírói kérdésre válaszolva pedig leszögezte: Markó Béla nem kerülhet szóba, mert a volt szövetségi elnök – aki korábban volt már

„Tényleg nagy dilemma előtt állunk, mert Markón kívül nincs olyan politikus, aki alkalmas lenne mind a két posztra. De ahogy Kelemen Hunort ismerem, van már egy név a tarsolyában”. (SZÁT-tag)

Kelemen Hunor sajtótájékoztatójára váru

kormányfőhelyettes – jelezte, többé nem vállal kormányzati tisztséget.

„Tényleg nagy dilemma előtt állunk, mert Markón kívül nincs olyan politikus, aki alkalmas lenne mind a két posztra. De ahogy Kelemen Hunort ismerem, van már egy név a tarsolyában” – nyilatkozta lapunknak az ülés egyik résztvevője. A SZÁT egy másik tagja viszont azt mondta a Riportnak: Markó jelölése „nem egy lefutott ügy”, a szenátor ugyanis nem adott választ az ülésen arra a kérdésre, hogy vállalná-e a kormányzati szerepet. Egy biztos: július 17-én a SZÁT Kelemen utódjáról is dönteni fog.

Forrásaink szerint ekkor jelentik be azt is, hogy az RMDSZ elnöke lesz a szövetség államfőjelöltje. Július 11-i ülésén a SZÁT testületileg felkérte Kelemen Hunort, hogy vállalja el a jelölést. A politikus nem adott határozott választ a felkérésre, ám úgy tudjuk, hajlik az igenre. „A kormány-

ból való visszalépésével előkészítette a terepet az elnökválasztási kampánynak” – magyarázta lapunknak az RMDSZ egyik vezető politikusa.

Bár a sajtó előzőleg arról írt, hogy az RMDSZ-t megosztja a kormányon maradás kérdése, a SZÁT ülésén a testület tagjainak nagy többsége ellenezte az ellenzékbe vonulást. „Az ülés azért húzódtott el, mert türelmesen megvártuk, amíg mindenki elmondja a véleményét. Két-három politikus mondta azt, hogy most hátrább kellene lépünk, de ők sem kérték egyértelműen, hogy menjünk szembe a kormánnyal” – nyilatkozta az ülés egyik résztvevője. Elsősorban a SZÁT székhelyi tagjai kérdőjelezték meg a kormányon maradást. „Valóban a többségtől eltérő véleményem volt ebben a kérdésben. Ám az ülésen egyetértettünk abban, hogy mindenki szolidaritást vállal a kormányon maradásról szóló döntéssel, és nem tárja

Borboly Csaba forgatókönyvei az őszi elnökválasztásra

Hargita Megye Tanácsának elnöke, Borboly Csaba nem vett részt SZÁT ülésén, egy nappal korábban azonban elküldte álláspontját és javaslatait a testület tagjainak. Az *Erdélyi Riportnak* elmondta: négy hónappal korábban az RMDSZ-en belül ahhoz a kisebbséghez tartozott, amely nem támogatta a kormányba való belépést. „Elegendőnek tartottam volna, ha kívülről támogatjuk a kormányt, mivel lehetett tudni, hogy fél évről beszélünk és az elnökválasztás után, akárki is nyer, új kormány alakul. Nem így történt, beléptünk. Ha már beléptünk, felvethető a kérdés, hogy négy hónap elteltével mennyire bölcs döntés a kilépés, ugyanis választási év van, és a ki-be lépés kérdését, akarjuk, nem akarjuk, össze kell kötni az elnökválasztással” – magyarázta. Szerinte ha az RMDSZ a jobboldal jelöltjét támogatja a második fordulóban, azonnal ki kell lépnie a kormányból, mert így elveszíri. „De amíg nincs jobboldali jelölt, nem tudjuk, mit ajánl az erdélyi magyarságnak, ha ajánl bármit is, a döntéssel várni kell” – tette hozzá. Ha azonban az RMDSZ úgy dönt, hogy Victor Pontát támogatja a második fordulóban, akkor nincs miért kilépni, és az államelnök-választás után az új kormányban is részt kell venni – véli Borboly. Szerinte létezik egy harmadik forgatókönyv is: ha kiderül, hogy az RMDSZ egyik elnökjelöltet sem tudja támogatni, mert nincs megfelelő ajánlatuk az erdélyi magyar közösség számára, akkor is ki kell lépni a kormányból.

ellenvéleményét a sajtó elé” – mondta megkeresésünkre az egyik székelyföldi politikus.

Végezzék a dolgukat A kormányon maradás mellett kiálló SZÁT-tagok azonban szívesen vállalták névvel is az álláspontjukat. Amikor szembesítettük őket azzal, hogy a PSD szinte semmit sem teljesített az RMDSZ együttműködési megállapodásban is rögzített kéréseiből, a lapunk által megkeresett politikusok mindegyike a választási évre, illetve arra hivatkozott, hogy alig több mint száz napja írták alá a koalíciós szerződést, az eltelt idő rövid a mérleg elkészítéséhez.

Szabó József, a Magyar Ifjúsági Értekezlet elnöke az *Erdélyi Riportnak* elmondta: az ülésen arról beszélt, hogy „ha nem maradsz a pályán, akkor nem tudsz eredményt felmutatni”. Szerinte a kormányra lépéskor tudva-

SZÁT-tagok a megbeszélés után az RMDSZ székház udvarán. Ha nem lennének kormányon, még ennyi sem jutna

„Amíg nincs jobboldali jelölt, nem tudjuk, mit ajánl az erdélyi magyarságnak, ha ajánl bármit is, a döntéssel várni kell” (Borholy Csaba)

levő volt, hogy az idei évet jelentősen meg fogja határozni az államelnök-választás. „Az a lényeg, hogy mit tudunk ebből a helyzetből kihozni, a kormányon maradásunk hasznára van vagy sem a magyar közösségnek” – magyarázta.

Hegedüs Csilla három álláspontot is képviselt a SZÁT-ülésen. Az RMDSZ Nőszervezete alelnökeként kifejtette: fontos kormányon maradni, mert a közösség érdekeit így lehet a legjobban képviselni. „Viszont azzal egyetértettünk, hogy valamilyen módon szankcionálni kell a koalíciós partnert azért, ahogyan a Minority SafePack ügyében eljár” – mondta az *Erdélyi Riportnak*. Személyes álláspontjaként kifejtette: az államtitkárok elég nehéz körülmények között dolgoznak a kormányban. „Választási év van, az eredményeket sokkal nehezebben érjük el, akadozik a rendszer. Mindezek ellenére fontos, hogy ne nélkülünk hozzák meg a döntéseket” – tette hozzá. Hegedüs konzultált több

RMDSZ-es államtitkárral is, akiknek álláspontját szintén tolmácsolta a SZÁT-ülésen. „Azt üzenték: több projektet előkészítettek a költségvetés-kiegészítésre, és reménykednek abban, hogy ezek egy része megvalósulhat” – mondta Hegedüs.

Bíró Rozália szerint a romániai magyar nemzeti közösség érdekeit csak kormányon lehet igazán hatékonyan képviselni. A Szövetségi Képviselők Tanácsának elnöke ezt fejtette ki a SZÁT ülésén is. „Elmondtam, hogy a koalícióban kell maradnunk, mert a Minority SafePack-kel kapcsolatos román álláspontot csak a dialógus útján lehet árnyalni, a parlament bevonásával” – tájékoztatta az *Erdélyi Riportot* a nagyváradi politikus.

Póka András György, a Belső-erdélyi Önkormányzati Tanács elnöke elmondta: konzultált más RMDSZ-es önkormányzati vezetőkkel, és arra jutottak, az önkormányzati képviselőknek hasznára válik, ha az RMDSZ kormányon marad. Kalotaszentkirály polgármestere szerint látványos eredményeket nem hozott az RMDSZ-es önkormányzatoknak az, hogy a szövetség kormányra került, ám ennek a fő oka az, hogy országos szinten kevés a pénz. „Ha az RMDSZ nem lenne kormányon, akkor a magyarok lakta települések önkormányzatainak még ennyi se jutna” – jegyezte meg. Emlékeztetett arra, hogy július végén költségvetés-kiegészítésre készül a kormány. „Államtitkáraink, minisztereink végezzék a dolgukat, segítsék több pénzhez jutni az önkormányzatainkat. Megkockáztatom, hogy a kistélepléseken élő RMDSZ-szavazókat jobban érdekli a patakszabályozás, a csatornázás sorsa, mint a Minority SafePack-é” – fogalmazott a polgármester.

FOTÓK:
KUSTÁN MAGYARI ATTILA

Boda József: Pontának még szüksége van az RMDSZ-re

Boda József politikai elemzőt nem lepte meg sem az RMDSZ döntése. Emlékeztetett arra, hogy a szövetség még soha nem lépett ki egyoldalúan a kormányból, csak a miniszterelnök bukása eredményeként távozott korábban a hatalomból. Nem lepte meg a miniszterelnök kompromisszumkésztsége sem a Minority SafePack ügyében. Ez utóbbit azzal magyarázta: elképzelhető ugyan, hogy a Szociáldemokrata Párt (PSD) előbb-utóbb szabadulni fog a magyarok érdekvédelmi szervezetétől, ám ennek még nem érkezett el az ideje. „Az RMDSZ stabil, megbízható koalíciós partner. Hiába lenne meg nélküle is a PSD-nek kormányzói többsége a parlamentben, Victor Ponta egyszerűen nem bíz azokban a liberális, illetve a Dan Diaconescu Néppárthoz tartozó honatyákban, akik az utóbbi napokban az oldalára álltak” – magyarázta az *Erdélyi Riportnak*. Boda felidézte, hogy a Călin-Popescu Tăriceanu új liberális pártjának és Dan Diaconescunak a politikusai „valóságos hordaként” rohamozták meg kormányzati pozíciókért a miniszterelnököt, amikor úgy tűnt, hogy az RMDSZ kiszáll a koalícióból. „Soknak közülük meggyűlt a baja az igazságszolgáltatással, és fedezékbe menekülnének, mert a hatalom egyfajta oltalmat jelent. Ezt Ponta is tudja, azt is, hogy ezek az emberek bármikor készek elárulni partnereiket” – fogalmazott az elemző.

Bizakodásra okot adó kelet-közép-európai gazdasági mutatók

Válság: itt a vége, fuss el véle?

Javul a gazdaság teljesítménye a kelet-közép-európai térség országai-ban, igaz, van ahol az idei látszólagos siker hosszú távú megtorpanást jelez. Románia több befektetőt vonz, mint Magyarország, de adós a gazdasági struktúrák átalakításával, bizonytalan hogy meg tudjuk-e tartani a beruházók bizalmát. PARÁSZKA BORÓKA összeállítása.

Románia a gazdasági növekedési mutatókat tekintve az Unió egyik „éltanulója”, a tendencia hónapok óta – két egymást követő negyedéven át – tart, az elemzők azonban óvnak a túlzott optimizmustól. A tavalyi év utolsó harmadában a GDP 5,1 százalékot ugrott, az Eurostat adatai szerint az Unión belüli átlagos gazdasági növekedés az első évharmadban 1,4 százalékos volt. A költségvetésért felelős tárca előrejelzése szerint a román gazdaság idén legalább 3,5 százalékkal nő az ipari teljesítményt és a fogyasztás adatait tekintve, szerencsés esetben ez a mutató elérheti a 4 százalékot is. A tavalyi, a költségvetés tervezésénél pesszimista kalkulussal élt a kormány, 2,2 százalékos növekedéssel számolt. Hasonlóan vélekedett az Európai Tanács is, amely a romániai

Bár az Unió középső és keleti régiói egy tömbben szerepelnek a felmérésekben, a stabilizációnak eltérő okai vannak, és ezek előre vetítik azt is: fáziskülönbségek jelentkezhetnek az országok között

Románia is próbálkozik keleti nyitással, a célpont: Kína

teljesítményt az idei évre 2,5, a következőre 2,6 százalékosra becsülte. Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank ennél bizakodóbb. Az év elején 2,4 százalékos növekedésben bízott ez az intézmény Romániát érintően, ezt a második negyedévben 2,6 százalékra módosították, a következő évre pedig 2,8 százalékos növekedéssel számolnak. A legszigorúbb a Nemzetközi Valutaalap, amely 2014-ben 2,2, 2015-ben 2,5 százalékos növekedésre számít. Akárhogy is kalkulálunk: a hat évvel ezelőtti válság után valóban felgyorsul a gazdaság, nem csak Romániában, de az egész kelet-közép-európai térségben. És ez az első olyan év, amikor valóban esély nyílik a válság-időszak lezárására, noha a krízis következő hullámainak visszatérésére több elemző is figyelmeztet.

Fejlődők és lemaradók Bár az Unió középső és keleti régiói egy tömbben szerepelnek a felmérésekben, a stabilizációnak eltérő okai vannak, és ezek előre vetítik azt is: fáziskülönbségek jelentkezhetnek az országok között, lesznek előreugrók és lemaradók, még akkor is, ha az ideai mutatók egyaránt biztatóak Bulgáriában, Lengyelországban, Ma-

gyarországon is. Csehországban az év első negyedévében a teljesítmény stagnált, a második negyedévben viszont itt is moccan a gazdaság, így a térség egyik legfontosabb piaca és ipara is tartani tudja pozícióit. A fáziskülönbségek oka az, hogy míg Bulgáriában, Csehországban és Lengyelországban a fogyasztás stabilizálódott, addig Romániában az uniós támogatási források felhasználása vált hatékonyabbá. Magyarországon a forrás-átcsoportosítás, a fokozódó állami szerepvállalás, a gazdaság struktúraváltása hat a mutatókra. Románia és Magyarország esetében azonban nehezen prognosztizálható, hogy a mostani növekedés tartható-e, és ha igen, milyen mértékben a következő időszakban. Magyarországon az év elején az uniós átlagnak megfelelő 1,4 százalékos növekedést vártak, a második évnegyedben ez elérte a Romániában előre jelzett, legalább 2,6 százalékra becsült arányt. (Ha beigazolódik a román kormány reménye, akkor Magyarország fele annyira teljesít majd jól az idei év végére, mint ahogyan Románia). A magyar gazdaság esetében a bankokra és a telekommunikációs cégekre kirótt adók (például a reklámadó) befolyásolhatják a növekedést. A

Gazdaságkutató Intézet (GKI) arra figyelmeztet: a pozitív tendencia Magyarországon nehezen tartható, mert bár 8,4 százalékkal nőtt az ipari termelés, 10 százalékot ugrott a feldolgozó ipar, közben az áfabevételek csupán 1,4 százalékkal nőttek. A munkanélküliségi ráta bár csökkent, még mindig eléri a 8,1 százalékot. A munkanélküliek számának mérséklődése elsősorban a közmunka bevezetésével, és a külföldön munkát vállalók számával magyarázható.

Kozmetikázott mutatók Elemzők szerint a román energiafogyasztási mutatók jól szemléltetik, milyen is valójában a hazai termelékenység. Az év első öt hónapjában 57,4 százalékkal csökkent a gázimport az Országos Statisztikai Hivatal adatai szerint. Ezzel azonban nem járt együtt a kitermelés növekedése, ez az iparág ugyanis ebben az időszakban stagnált. A gázfogyasztás mind-ezeket figyelembe véve a tavalyi év hasonló időszakához mérve 9,2 százalékkal csökkent. Az elektromos áram fogyasztásával kapcsolatban hasonló tendencia figyelhető meg: az Országos Statisztikai Hivatal információi szerint a tavalyi évhez képest 1,4 százalékkal kevesebb áramot használtunk el idén. A román gazdaság – legalábbis ami a gáz és az elektromos áram felhasználását illeti – „befagyott”, ennek ellenére a GDP, mint korábban jeleztük, je-

Egy OBI áruház Romániában. Isten hozta, válság vitte

A válság Közép-Kelet-Európát különösen sújtotta a befektetések terén, az ezredfordulóhoz képest ugyanis itt 12 százalékkal csökkent a beruházók aránya, míg Nyugat-Európában 19 százalékkal nőtt ugyanebben az időszakban

lentős mértékben megugrott. Victor Ponta miniszterelnök – ironikusnak szánt – nyilatkozatban jelezte, hogy az Országos Statisztikai Hivatal valószínűleg „téved”, és ez lehet a magyarázata ennek a különbségnek. Lengyelország, amely a romániaihoz hasonló ütemben igyekszik kilábalni a válságból, növelte energia-felhasználását, 3,5 százalékkal több földgázra és elektromos áramra volt szükség ebben a közép-európai tagállamban tavaly, mint nálunk. Lengyelország és Románia a rendszerváltás idején nagyjából ugyanannyi földgázt importált, ma a lengyel gazdaság négyszer több energiahordozóra tart igényt, mint a romániai – vagyis a lengyel gyárak valóban termelnek. Ezzel ellentétben a román gazdasági növekedés mögött – állítja többek között a *Capital* hetilap – nem a román termelékenység növekedése áll. A hazai gazdasági növekedés az uniós források hatékonyabb lehívásának következtében „kozmetikázott”, elmaradnak a hosszú távra tervezhető befektetések, és kérdéses, hogy mennyire lesz hatékony a gazdasági struktúraváltás is, amelyet Románia hosszú évek óta elodáz. Éppen ezért a hazai gazdasági környezet a külföldi befektetők számára több bizonytalansági tényezőt is jelentenek, nagyon sok példa akad arra, hogy évek óta Romániában jelen lévő vállalatok most, a gazdasági növekedés időszakában fordítanak hátat az országnak.

Menekülők és bizakodók Néhány hete jelentette be távozását a román piacról a német barkácsáruházlánc, az OBI, amely a krízis évében, 2008-ban érkezett az országba, és két év alatt negyven millió eurót fektetett be az országban. Az OBI annak az Tengelmann csoportnak a tagja, amely a Plus üzlethálózatot két éve eladta a Lidl-láncnak. Az áruházait ősszel bezáró OBI 550 alkalmazottat foglalkoztatott, és tavaly 37 millió eurós forgalmat bonyolított, helyére a görög gyermekruha- és játékbolt lánc, a Jumbo érkezik.

Bár a külföldi befektetők helyzete korántsem átlátható és biztos, a mutatók ezen a téren is javulnak. Romániában az osztrák WIIW adatai szerint 27,4 százalékkal nőtt ezeknek a gazdasági szereplőknek a jelenléte, az elemzők pedig „mérésékeltlen optimisták” azzal kapcsolatban, hogy ez az arány milyen mértékben tartható a következő hónapokban. Mindenképpen biztató, hogy a munkahelyteremtés terén kiveszik a részüket a külföldi befektetők: tavaly több mint hétezeren nekik köszönhették azt, hogy munkába állhattak. Ez ugyan a 2012-es évhez képest 13 százalékos csökkenést jelent, de nincs arra mutató jel, hogy az arány tovább romlik az idén. A legtöbb befektető Lengyelországba és Csehországba érkezik várhatóan az idén, az előrejelzések szerint Románia a harmadik helyen áll, Magyarországot mindenképpen maga mögé utasítja ezen a téren. Ha a gazdasági növekedés az előrejelzéseknek megfelelően alakul, akkor a következő évben akár Csehországot is megelőzhetjük. Fellendülésre szükség is van, hiszen a válság Közép-Kelet-Európát különösen sújtotta a befektetések terén, az ezredfordulóhoz képest ugyanis itt 12 százalékkal csökkent a beruházók aránya, míg Nyugat-Európában 19 százalékkal nőtt ugyanebben az időszakban. A következő hónapokban, években dőlhet el, nő-e a szakadék Kelet- és Nyugat-Európa között, vagy mérséklődik, sikerül-e javítani az Unión belüli gazdasági együttműködések rendszerén, valamint az is, ki lesz a térség sereghajtója. Romániának van mit veszítenie, de van mit nyernie is.

Otthonosságot a maradó sváboknak

A jó gazdaszellem, a takarékoság, a megbízhatóság példaképei a szatmári svábok az itteni magyarok és románok szemében. Nagy kár, hogy számuk, arányuk egyre fogyatkozik. Ám mostanában mintha stabilizálódott volna a helyzetük. HÖLCZLI JÓZSEF mérnököt, a Német Demokrata Fórum napokban megválasztott új szatmárnémeti vezetőjét SIKE LAJOS kérdezte.

Nemrég emlékeztek a szatmári svábok betelepítésének 300. évfordulójára. Károlyi Sándor generális a kuruc-labanc háborúk és a járványok okán megfogyatkozott lakosság pótlására hozta be őket. Még ma is vannak, akik négy-öt település megmaradt református magyar lakosságának átköltöztetése miatt nem szívesen ejtik ki a nevét, bár könnyű elképzelni, hogy mi lenne ma ez a vidék, ha a fejlettebb gazdasági kultúrával rendelkező, szorgalmas svábok helyett akkoriban mócokat hoznak ide. Hány települést laktak be háromszáz éve a svábok és hogy állnak ma?

Huszonnyolc településről van szó, amelyek nagyobb részt Nagykároly övezetében, kisebb részt a megye északi dombvidékén találhatók. Az előbbi helyen magyar, az utóbbinál román környezetben. Mára még 24 településen maradtak, de az északi részekén vannak olyan falvak, például Borválaszút, Szokond, Színfalva vagy Alsóhomoród, ahol mindössze két-három, legfeljebb öt-hat sváb él. Nagyobb számban a magyar határ közelében maradtak meg. Ezeket ma már sváb-magyaroknak is szokás nevezni, mert többségük a környezeti hatásra átvette a magyar nyelvet és jórészt a magyar kultúrát. Visszatérve a kezdetekre, a telepítésre, látható volt, hogy egy tudatos, jól megtervezett akcióval van dolgunk, amit az is bizonyít, hogy Károlyi Sándor egy vidékről, Felső-svábországból, Oberswabenhól hozta őket, míg más erdélyi német betelepíté-

Nem azzal van probléma, hogy a sváb gyermekek zöme magyar iskolában tanul, hanem azzal, hogy szüleiket már nem érdekli annyira ősök nyelve és kultúrája

Hölczli József, a Német Fórum szatmári elnöke. Kétezer fiatal tanul németül a megyében

seknél tarkább a kép. Károlyi a közösségi szellem erősítéséért a vallásra is sokat adott, ügyelt, hogy csak katolikusok kerüljenek hozzánk. Jobbára ez indokolja azt is, hogy néhány száz itteni református családot közben máshová költöztettek. Hozzátenném, hogy ez a költözés is szervezeten történt, az érintettek jelentős támogatást kaptak.

Valóban, a svábok egy fejlettebb agrárkultúrát hoztak magukkal, de nem csak ennek, a velük jött mesterek jelentős számának köszönhetően is szépen gyarapodtak, falvaik hamar felvirágoztak. Amihez az is hozzájárult, hogy a környezetükben élők magyarokkal és románokkal békességben éltek. Ennek ellenére a történelem viharai őket is sújtották, talán elég ha csak az oroszországi malenkij robotra hurokoltak, az ott pusztultakra utalok. Mint ahogy az is ismert, hogy Ceausescu az erős német márkáért szívesen kiengedte őket. A rendszerváltásra mindössze tízezren maradtak, ez a szám azóta csaknem megfeleződött. Ám legalább ennyien vannak a kettős kötődésűek, és azok, akik a környezet vagy házasság okán váltottak identitást és inkább magyarnak vallották magukat. Ez ma már senkit nem zavar. A távozottak jórészt olyanok, akiket a családgyesítés vitt ki, másokat a rossz gazdasági helyzet. A rendszerváltás óta főleg olyanok mentek el, akik már korábban is ké-

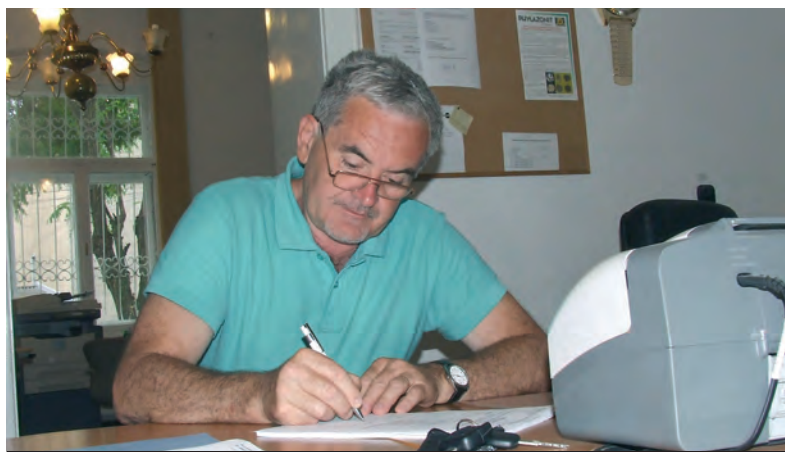
szültek, sokaknál a családgyesítés játszott főszerepet, kevésbé egzisztenciális okok.

Botcsinálta román történészek-től, főleg helyi „kutatóktól” olvashattuk, hogy a Nagykároly környéki svábok többsége főleg az „erőteljes elmagyarosítás” miatt váltott nyelvet. Ugyanakkor kezembe került egy olyan statisztika, mely feltűntette, hogy ebből vagy abból a faluból hány sváb legény hozott magának magyar feleséget, pontosan megnevezve a lány nevét is. Volt olyan község, ahol hetven-nyolcvan ilyen vegyes házasság jöhetett létre.

A magyar falvak közé telepített sváboknak létérdekük volt, hogy mielőbb besimuljanak környezetükbe. Ennek egyik útja kétségkívül a házasság. Nagyon is valószínű, hogy a magyar lányok, akár katolikusok, akár reformátusok, szívesen mentek férjhez a jó gazda hírében álló, szorgalmas, feltörekvő sváb legényekhez. Ma már az ilyesmi természetes, így érthető, hogy nem tartja számon senki.

Ha megkérdezem, hogy most, 25 évvel a rendszerváltás után mi a szatmári svábok legnagyobb gondja, mit válaszol?

Lehet, meglepő lesz: a nyelvismeret, pontosabban annak hiánya,

vagyis az, hogy ismét meg kell tanulják saját anyanyelvüket, ami nehezen megy, pedig a feltételek adottak. Ma csaknem kétezer fiatal tanul németül, többségük külön német osztályokban, Szatmárnémetiben évek óta működik az önálló német líceum, ami jelentős ösztönző, de úgy látszik, ez is kevés, hogy a svábok visszatáljanak önmagukhoz. Nem azzal van probléma, hogy a sváb gyermekek zöme magyar iskolában tanul, hanem azzal, hogy szüleiket már nem érdekli annyira ősük nyelve és kultúrája, nem igazán befolyásolják utódaikat ebbe az irányba.

Azért is meglepő, amit mond, mert ezt Németország gazdasági eszközökkel is erőteljesen segíti, motiválja. Nem annyira a különböző ösztöndíjakra, s az alapítványok által kínált lehetőségekre gondolok, hanem elsősorban arra, hogy tudatosan több német cég települ oda, ahol svábok élnek. A statisztika szerint a megyébe beruházott külföldi tőke több mint fele német eredetű, ami biztos anyagi hátteret jelenthet még olyan sváb falvaknak, mint Csanáros vagy Mezőfény, hisz ott is épültek német gyárak. Azt mondják, hogy a felvételnél fontos a német nyelv ismerete már azért is, mert a fiatalokat egy időre a németországi anyavállalathoz küldik szakmai képzésre. Ez a tudatos munkahelyteremtés a svábok lakta vidéken akár példa is lehetne, hogy a magyarországi cégek is elsősorban Székelyföldre telepedjenek, ne Bukarestbe vagy Konstancára.

Valóban, a német cégek mind hangsúlyosabb jelenléte, s a különböző alapítványok, mint a német kormány által finanszírozott Sathmar Stiftung vagy a Hans Lindner magánalapítvány kínálta lehetőségek fontos hátteret nyújtanak. Vele azt a biztonságérzetet, hogy mégis érdemes a szülőföldön maradni. Ugyanígy említhetném a mezőgazdaság fejlődésének hozzájárulását az életfeltételek javulásához. Jó elmondani, mert nem közismert, hogy a szatmári sváb közösségekben a rendszerváltást követően nem verték szét a közös gazdaságokat és nem lopkodták szét vagyonát, hanem társulásokká alakították át. E társulások többsége

A térképen a régió, ahonnan a szatmári svábok származnak

FOTÓK: SIKE LAJOS

nagyon jól működik, mert növekvő hozamokat érnek el, a gazdák a társulásban lévő földterületük arányában megfelelő osztalékot kapnak terményben vagy pénzben.

Önnök a Sathmar Stiftung vezetőjeként személyes szerepe van abban, hogy a sváb fiatalok közt mind több a sikeres vállalkozó.

Az alapítvány Erdély több olyan részében működik, ahol németek élnek. Van egy bizonyos forgótőkénk, amiből a nálunk pályázó fiataloknak négyéves futamidőre kisebb-nagyobb összegű kamatmentes hitelt nyújtunk. Eddig mintegy ezer sikeres pályázónk volt. A pénzt autószerelvíz, autószerelő, pékség, fodrászat, asztalosműhely felszerelésére és beindítására használták, de sokan vásároltak traktort, kombájnt, más haszonjárművet. Ha azt kérdeznék, hogy az ezer sikeres pályázóból hány az olyan sváb fiatal, aki annak is vallja magát, ráadásul még a német nyelvet is beszéli, nem tudnám megmondani, mert számos magyar és román is van a nyertesek közt. Igaz, többnyire olyanok, akik az ottani településen vagy akár körzetben laknak, s házasság által vagy más módon kötődnek a svábsághoz. Nekünk fontos, hogy az adott települések jól fejlődjenek, a maradék svábok otthon érezzék magukat. Több olyan német alapítvány is működik mifelénk eredménnyel, melynek célja hasonló.

Beszéljünk a Német Fórum helyi szervezetének élén lezajlott változásokról is. Miért éppen két mérnökre, önre és Leitner Jánosra, a megyei közművállalat volt igazgatójára esett a választás? Kívülről úgy látszik, talán elődeiknél pragmatikusabbak.

Örülök, ha így látják. Csakugyan egy kicsit másképpen, még jobban a mai élethez, a változó valósághoz igazodva szeretnénk vinni a dolgokat. Jobban figyelünk a fiatalok igényeire. Mondok egy példát: a legtöbb kultúracsoporthoz ugyanazokat a régi sváb táncokat járja a különböző ünnepségeken évtizedek óta. Mind jobban látszik rajtuk, hogy valami mást, modernebbet is szeretnének. Azt akarjuk, hogy a hagyományörzés ne legyen akadálya a modernizációnak. Persze, ez egyébre is érvényes, többek közt arra, hogy a sváb fiatalok a régiek mellett az új szakmákhoz is közelebb kerüljenek, egy kiváló informatikusnak legyen olyan tekintélye a közösségben, mint egy jó péknek vagy autójavítónak. Hagyjuk a fiatalokat, hogy maguk döntsék el, mi jó nekik, ne mind az idősebbek szabják meg.

Folytatják-e a magyarokkal való jó együttműködést, a Német Demokrata Fórum ugyanúgy partnere lesz továbbra is az RMDSZ-nek, mint korábban volt?

Ez alapvető érdekünk! Mint kisebbség, csak összefogva, egymásba kapaszkodva tudjuk érdekeinket érvényesíteni. Nagyon is tudatában vagyunk, hogy az RMDSZ-szel való jó együttműködés nélkül nem lennének ott képviselőink sem a megyei tanácsban, sem Szatmárnémeti és Nagyvárad önkormányzatában. Ennek legfőbb biztosítéka az, hogy választáskor a Német Fórum jelöltjei az RMDSZ listáján indulnak. Közéleti szinten más a helyzet. Ott a helyi érdekek érvényesülnek, ezért az egyezkedés is más. Megesik, hogy az RMDSZ támogatja a Fórumot, vagy fordítva, arra is van példa, hogy független jelölt nyer. Ebből olykor kisebb konfliktusok is támadnak, ami nem egyszer a két szervezetben csapódik le. Demokráciában az ilyen viták természetesek.

Van egy bizonyos forgótőkénk, amiből a nálunk pályázó fiataloknak négyéves futamidőre kisebb-nagyobb összegű kamatmentes hitelt nyújtunk

Barátsággal a gyerekekért

Valahol a hegyek közt/ létezik egy Dregán-völgy/ patak partján tá-bortűz/ innen senki el nem űz. A fenti idézet nem kibányászhatatlan mélységekben dobogó költői vénám megnyilvánulása, hanem az immár tizenkét éve működő Rotary-s kezdeményezés, a Barátsággal Egymásért gyermektábor idei himnuszának első pár sora, melynek, mint az a szövegéből könnyen kiüklöl, egy Dregán völgyi panzió adott otthont. TASNÁDI-SÁHY PÉTER riportja.

Persze, mielőtt a táborban szerzett élményekről mesélnék, érdemes tisztázni, mi is a Rotary, merthogy legtöbbünknek feltehetően nem létező, téves, vagy legalábbis hiányos ismeretei vannak a témával kapcsolatban. Ha teljesen nulláról indulunk, akkor első megfogalmazás szerint a Rotary egy vallás- és politikamentes elit klub, a világ egyik legtekintélyesebb civil szervezete, mely tanácskozási joggal még az ENSZ ülésein is részt vehet. Jelenleg 1,2 millió tagot számlál szerte a világon, mindegyik tag szakmailag támadhatatlan, kisebb közösségében aktív, sokszor valamilyen vezető szerepet tölt be. Legalábbis ez a hivatalos elvárás. Pontosán ebből kifolyólag a szervezet jó alapanyag az összeesküvéselméletek kedvelőinek. A legfelkapottabb vád szívesen mossa össze a Rotaryt a szabadkőműves mozgalommal. Erről bizonyára a Rotary is tudhat, a magyar nyelvű honlap az állításról szűkszavúan annyit nyilatkozik, hogy ez csak *legenda* és *semmilyen hivatalos kapcsolatot* nem ápolnak a Szabadkőművesekkel. Hogy mi a helyzet a nem hivatalos kapcsolatokkal, arról már nem esik szó, de hát mindenkinek a magánügye, hogy szabadon, avagy fogságban kíván-e habarcsot kenni. Annyit biztos állíthatok, hogy az általam megismert magyar, illetve román Rotary-sok egyike sem kacsintgatott, hogy lenne-e kedvem részt venni egy világméretű összeesküvésben.

Mazsorett oktatás

Annyit biztos állíthatok, hogy az általam megismert magyar, illetve román Rotary-sok egyike sem kacsintgatott, hogy lenne-e kedvem részt venni egy világméretű összeesküvésben

A kiemelő-szerkezet, ami 800 ló halálát okozta

mal, sport- és művészettámogatással, és mint látszik, gyerektáboroztatással. A Barátsággal Egymásért ifjúsági tábor 12 éves múltat tekint vissza. 2002-ben a debreceni klub akkori elnöke, Mikita János doktor kezdeményezte, hogy az akkori már évek óta velük baráti kapcsolatot ápoló bánffy-hunyadi, nagyváradai és lugosi klubokkal közösen, rotációs rendszerben szervezzék az ifjúsági táborát a szervezők által delegált 4-4 hátrányos helyzetű fiatal részvételével. Az első házigazda Debrecen volt. A kezdeményezéshez 2008-ban a frissen alakult margittai Rotary Klub is csatlakozott, 20 főre növelve a résztvevő gyerekek létszámát. Idén is pontosan ennyien érkeztek (plusz klubonként egy-egy kísérő)

a Dragan-völgyi Andreea Panzióba, hogy június 29. és július 6. között, az idén házigazdává avaszták hunyadiak által szervezett remek programokon közös élményeket szerezve új barátságokat köthessenek egymással a gyerekek. Én a program hosszas tanulmányozása után a negyedik napon, szerdán csöppenek bele a tábor életébe. A döntésben több tényező is szerepet játszik. Az első praktikus ok: az újságírói egyesület, a MÚRE farnasi riporttábor felé menet a helyszín éppen útba esik, az pedig csütörtökön startol, tehát, hogy ne forduljak kétszer, adott az időpont. Ennél viszont sokkal fontosabb, hogy két legyet ütök egy csapásra, a gyerekek ekkor kirándulnak a tordai sóbányába, ahová már igencsak régóta vágyakoztam, harmadszor, de nem harmadszorban pedig ennyi idő elteltével kibontakozik annyira a tábori élet, hogy valós képet kaphassak róla.

Sóbányában Mint egyeztetéskor a szervezők elmondják, a busz fél tízkor indul, így én fél kilenc-re ígérem magam, nagyvonalúan, feltételezve, hogy a háromnegyed hatos kelést zökkenőmentesen meg tudom oldani. Természetesen nem sikerül, de fegyelméletlenségemet a Rotary szelleméhez illő toleranciával kezelik, 9.20-kor is szívélyesen fogadnak, még reggelivel is megkínálnak. Kolbászos rántotta a menü, úgyhogy újságíróhoz illő arcátlanysággal elfogadom.

A buszon a debreceniekhez csapódok, pontosabban csak a fiúkhhoz, Istihez és Márkhoz, a lányok – Nóri és Fruzi – eltűnnek a busz hátuljában. Az út gyorsan telik, Isti egy számomra eddig ismeretlen póker típusra oktat, viszonylag sikerrel, de mivel tét nélkül játszunk, ez teljes mértékben nem derül ki. A sóbánya parkolójában megcsap a meleg, nehezünkre esik hosszúgatyát húzni, pedig odalenn 10 fok körüli a hőmérséklet. A hideg ebédként csomagolt szendvicseket elosztjuk magunk közt, mert bár lenn – hivatalosan – tilos elfogyasztani őket, kisebb eséllyel romlanak meg a föld mélyén. Őszintén szólva sokkal nagyobb tolongásra számítottok, hisz a Business Insider listája szerint a tordai sóbánya a 22. helyet foglalja el a világ turisztikai látványosságai közt, de természetesen nem panaszkodom, hogy a parkolástól számított uszke húsz percen belül bejutunk. A felsőbb régiókban való bolyongáshoz vezetőt is kapunk, aki románul adja elő az érdekességeket, szavait Égeli Enikő, a tábor hunyadiak által delegált vezetője fordítja magyarra, miközben húsz izgága gyermek – na jó, és néha én is – villogtat vakuval közvetlenül a szeme közé. Ehhez képest remek teljesítményt nyújt. Egyébként ezek a légúti betegségekre szakosodott egészségügyi egységeknek is helyt adó felsőbb régiók némileg csalódást okoznak, hiszen a referenciát jelentő Parajdon a látogatókat busszal rögtön a mélybe szállítják, átmenet nélkül kerülnek a dolgoz törpék honába. Persze nem állítom, hogy ezek a járatok nem szolgálnak érdekességekkel,

ott van rögtön a visszhangok terme, ahol a harang alakú II. Ferenc aknából állítólag 17-szer egymás után is képes visszacsapódni a hang. Mi a fantáziadús Ekhózással próbálkozunk, de végül nem sikerül megszámolni, hogy a megszólított nimfa hányszor kiáltja vissza a nevét. Ezután a durvább tényekkel ismerkedünk, az 1881-ben épült kiemelő szerkezetnél megtudjuk, a bányalovak élete sem volt csak játék és mese, vagy 800-an pusztultak el a darabonként fél tonnás, bivalybőrből készült sózsákok csigázása közben, a névsorolvasás termében pedig a bányászok anyagi helyzetébe avat be bennünket vezetőnk: egy bányamunkás évi 12 ezüstforintért, azaz nem sokkal több, mint egy tén árért robotolt a vajatokban. Egy rövid lépcsősor alján viszont már

Nem UFO-bázis, csónakázó tó felülről a Tordai sóbarlangban

Sokkal nagyobb tolongásra számítottok, hisz a Business Insider listája szerint a tordai sóbánya a 22. helyet foglalja el a világ turisztikai látványosságai közt

vizuálisan is komoly sokkot kapunk: száz méter magasról pillanthatunk le először a bányatóra – közepén egy úrrállomásnak tűnő szigettel – aztán pedig a futurisztikus élményparknak otthont adó nagyteremre. Itt vezetőnk elbúcsúzik, jó szórakozást kívánva, egyedül kell eldönteni, hogy a lépcsőt vagy a liftet választjuk. Enikő, saját szóhasználatával élve, bukfenctanárként a lépcsőre szavaz. Csak ránézésre tűnik durvának, de néhány perc alatt leseper rajta a csapat. A kötelező csoportkép után nem hagyjuk szétspriccelni az ifjúságot, az óriáskerék, bowling és golfpálya illetve pingpongasztalok között, egyrészt mert káros hatással lenne a zsebpénzükre, másrészt szeretnénk, ha az erejüket a csónakázásra összpontosítanák, merthogy a tavon azt is lehet. Aztán kiderül, a nagyobbak sem mehetnek önállóan, 16 év alatt minden háromfős csónakba kell egy felnőtt, így adódik, hogy három csapatot is van szerencsém körbe-körbe fuvarozni. Először persze nagyon élvezem (az első csapat nem biztos, hogy osztozik ebben, hisz lapátolás helyett inkább kattogtatok), de a 40. percre igencsak elfáradok. Egyrészt fizikailag is kimerít – ennek kizárólag a nedves sós levegő lehet az oka – a többi csónak pedig kifejezetten az agyamra megy: nem telik el öt perc se, hogy ne navigálna belénk egy-egy lelkes családapa. Mire az összes turnust letudom, a

Romániai és magyarországi Rotary-vezetők a táborban

▷ csapat nagy része visszatér a nagyterembe, így legalább tanúk nélkül haraphatok a szendvicsemből néhány embereset a hátizsákomba dugott fejjel. Nem mintha így kevésbé lenne feltűnő, de a kétszáz lejes büntetést elkerülendő azt az ingtag érvelést ötlöm ki, hogy a táskám belseje már magánterület, senki nem szólhat bele, mit művelek ott. Egyébként nem szívesen szegem meg a szabályt, de éhen mégsem halhatok. Mire már éppen csak szédibábúva utolérem a többieket, nagyobb részük futott egy kört valamelyik sportlétesítményben, csak Enikő oktatja az asztalitenisz tudására büszke Istvánt némi alázatra. Mivel jól kuncogok, amikor a fiatalember bejelenti, hogy az ütő alkalmatlan kiszolgálni a fonáktechnikáját, kihív, így én is belátom, az ütő a hibás. Kifele a liftet választjuk, majdnem négy órát tartózkodtunk lenn, a végére úgy érzem magam, mintha a Holt-tengerben búvárokodtam volna. De megérte: gyönyörű hely, és még az orromat is tisztítsa.

Pohár a tűzre Enikő a buszon bejelenti, hazafele megállunk Körösfőnél. Kiváló programként figyelmükbe ajánlom a kopjafás temetőt, mire ő csak mosolyog, aztán én is rájövök, hogy kamasz gyerekeket nem biztos, hogy leköt az ilyesmi. Szerencsére az üzletsor sem, egészen kiváló ízlésről tanúbizonyságot téve negyedóra alatt, ímmel-ámmal prédálva végigkocognak rajta, aztán készségesen visszaszállnak a buszba. A normakövető magatartás egyébként is jellemző a társaságra, azonos koromból származó osztálykirándulások emlényeimmel összevetve egy csokor anyagt sikerült egybegyűjteni ez alkalommal. Mivel a fiúk szállásán akad egy üres ágy, nálam pedig egészen véletlenül egy hálózásák, míg esti desszertnek Enikő mogyorós palacsintát készít (vagy százhuszt), teljesen egyértelmű, hogy az első hívó szóra maradok másnapig, hisz elég csak este megjelenni a riporttáborban. Míg a konyhán készül a finomság, a fiúkkal tüzet rakunk. Az egyik nagyváradi nevelőotthonos fiú, Serban, műanyagpoharat akar dobni a tűzre. Megállítom, ismertetem

Készülődés az esti műsorra

A normakövető magatartás jellemző a társaságra, azonos koromból származó osztálykirándulások emlényeimmel összevetve egy csokor anyagt sikerült egybegyűjteni

A számháború győztese

vele a kifogásaimat (szennyező, mérgező, és egyébként is). Amikor egy társa próbálkozik, már az én mondataimmal érvel, jól esik. Másnap délelőtt szabad a program, pontosabban megkezdődik a készülődés a szombat esti gálaműsorra, amit az idelátogató szervezők tiszteletére készülnek adni. Ekkor születik a himnusz ötlete (a foci világ bajnokság indulójának zenéjére), melyhez jómagam is hozzájárulok négy felejtethetetlen sorral: *oly jó tábor a Rotary/ a Dregán-völgyi Rotary/ az élmény gazdag Rotary, hogy el sem tudom mondani*. Sajnos ennél jobban nem bontakozhatok ki, mert hív a köte-

lesség, de megígértem: hazafele begugrom megtekinteni az eredményt.

Búcsúest Szombat délután nyüzsgő hangyaboly fogad, éppen főpróbát tartanak, van már refrén románul és magyarul, illetve korszerű rap betétek is, a személyes benyomásokról, angollal kiegészülve három nyelven. Ezen kívül készülnek szavalók, mazsorettek (az e téren képzett debreceni Fruzsina vezényletével), illetve egyéni zenés produkciók. „Hejre kis műsor lesz, a vak is láthassa.” Az esti készülődés másik momentuma már kevésbé szimpatikus: hangfalakat szerelnek a hátsó teraszra, illetve kint is, bent is készítik az asztalokat, a hunyadi klub délután intézte az éves elnökválasztást, itt óhajtanak ünnepelni. Nincs ezzel semmi baj, csak eddigi benyomásaim alapján tényleg a gyerekekről szólt minden, zavar, hogy kikerülnek a középpontból. Aztán amikor felszerelnek két pofás sörcsapot, a vállamon kiabáló angyalka mellé kiül a kisördög is, én pedig némán hallgatom a pró és kontra érveket. Végül remekül sikerül az este: a műsor hatalmas siker, állítólag az együttműködés történetének legjobbjá, az utána következő elnökválasztó buli pedig kulturáltan zajlik a teraszon, a gyerekeket nem zavarja, tökéletesen kiélvezik az utolsó együtt töltött estét. Én nehezen barátkozom a zenei kínálattal, de a sörcsap közelében valahogy csak kibírom, főleg, hogy a megbeszéltek szerint éjfélkor tényleg lehúzzák a rolót. A végsőként gólmentes Hollandia–Costa Rica derbi alatt szóba elegyedek a debrecenieket képviselő Dr. Kiss Istvánnal, akit arról faggatok, mit jelent Rotary klubtagnak lenni. Mint elmondja, természetesen szempont, hogy remek kapcsolatokat lehet szerezni általa, hisz jellemzően adott településen belül minden szakma legjobbjai gyűlnek össze egy-egy klubban, de rengeteg felelősséggel és személyes áldozathozattal is, viszont segíteni, a közösségért tenni nagyon jó érzés. Ennél csak egy dolog nehezebb: a gyerekfürdetéssel egyedül hagyott feleségnek elmagyarázni, hogy minden kedden klubest van, amin erősen ajánlott a részvétel.

Elnökkeresés Eutópiában

Hogyan tovább, Európa? – ezzel a kérdéssel szervezte meg a tizenegyedik EU Tábor Marosfőn, július második hetében a Magyar Ifjúsági Értekezlet az RMDSZ Főtitkárságával, a Kós Károly Akadémia Alapítvánnyal és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel együttműködve. Kapóra jött a május végi európai parlamenti választás, mert a résztvevők ezúttal pártokat formálva küzdöttek a táborlakók szimpátiájáért, egészen pezsgő kampányban. A találkozó hangulatát, az elhangzó előadásokat, a pártok küzdelmét KUSTÁN MAGYARI ATTILA összegezte.

Egy tábor fokmérője – túl az alkoholemennyiségen és a bulik intenzitásán – a szállás és a gyakran legendásan rossz étkeztetés. Az EU Tábor ilyen szempontból változatos képet mutat: a szállások ugyanis remek menedéket nyújtanak unalmasabb estekre, amikor például hazai humoristák lépnek fel, még televízió is található a szobákban; én például egy Kertész Ákos által írt filmet néztem meg a Duna TV-n tavaly, egy laposabb éjszakán. A visszajáró táborlakók a konyhára panaszkodnak néha: úgy hírlík, ha tudni akarjuk, hogy melyik a legolcsóbb zöldség az idén, csak figyeljük meg, miből tálalnak a legtöbbet, ráadásul az adagok mintha az amerikai fogyókúra táborok mércéjével lettek volna mérve. Idén ez változott, sajtós kollégák legalábbis mindig ki tudtak kedveskedni egy repetát még úgy is, hogy a személyzet előtt dől fel a sör, gyorsan szétfutva a tiszta abroszon.

Történelem a táborban Mivel korábban a Tusványos helyszínén és alig egy hét eltéréssel szervezték az EU Tábor, számomra a mai napig összetartozik a két esemény. Ezért is nehéz leszoknom arról, hogy párhuzamot vonjak a terebélyes propagandafesztivál és az otthonos tábor között, pedig már fél évtizede a marosfői állomástól két lépésre szervezik az utóbbit, egy kellemes környezetben, ahol ugyan állítólag szintén jár a medve, de még nem igazán

Pártértekezlet vagy dumaparti?

A választásokat nem bízták csak a metafizikára, igyekeztek ingyen osztogatott cukorkával is kampányolni

A gépfüggők is elemükben lehettek

látták. A helyszínről érdemes még pár szót ejteni: a múlt rendszerben épített, de láthatóan nemrég felújított épületeket többek között a parasztfelkelés hőseiről – Horea, Cloșca és Crișan – nevezték el, ami első hallásra nem biztos, hogy összefügg azzal, hogy a táborhelyet többnyire sportolók használják. A történelemnek azonban más nyomait is megtalálni itt, a számomra és egy rádiós kollégának fenntartott szoba párkányán méretes, Kolozsváron is gyakran látott matricát találtunk, amelyen a „Basarabia e România!” szöveg állt.

Élet Lebujuvics Alexander után

Több táborlakóval beszélgetve színes kép rajzolódott ki előttem arról, hogy ki, miért jött el. Egy Sapientias lány elmondta, őket szakmai gyakorlatra küldték, igazából nem volt kedve a táborhoz, a középiskolás diákok sem azzal a gondolattal ébredtek fel

reggel, hogy örömeiket lelnék egy marosfői kiruccanásban, de a legtöbb megkérdezett örvendett annak, hogy jutányos áron táborozhat, és még tanulhat is valamit, nem szólva az esti bulikról és az ismerkedési lehetőségekről. Megérkezésükkor az ismerősöket egymástól elválasztva sorolták be őket a különböző csapatokba, azaz pártokba, hogy a héten minden erejüket a kampányolásnak szenteljék. A tábor a szervezők Eutópiának kiáltották ki, ahová „mészszírl jött emberek érkeztek” és ahol a hírek szerint éppen reform készülődött az államelnök-választások miatt. Megtudtuk azt is, Eutópia hosszú éveken át a legélhetőbb hely volt a környéken, ahol a legjobb szélessávú internetet használhatták az állampolgárok, és még fociban sem voltak rosszak, hiszen 2006-ban hőn szeretett labdarúgójuk, Lánctalp Rezső hatot rúgott a németeknek.

Az elmúlt évek azonban csupán rosszat hoztak, a politikusok elhagyták az országot, korábbi államelnökök, Lebujuvics Alexander például így szólt: „Ilyen körülmények között lehetetlen országot vezetni! Mi most disszidálunk!”

Ezt az állapotot hivatott a választók kegyeiért induló nyolc párt megszüntetni.

Kisgazdák, konzervatívok, liberálisok Érdemes szemügyre venni

▷ a szervezők által megszabott nevű és ideológiájú, de ezen túl szabad prédaként kezelt pártok névsorát. Itt van rögtön a DESZKA, vagyis a Demokrata Eutóp Szövetség, akik végig igen erős kampányt folytattak, egy adott ponton a járdákra is felírták a nevüket, szabadulni nem lehetett tőlük. A program ismertetésekor kiderült, hogy ők az észak-koreai dzsucse filozófiát vallják: mindenkinek a maga problémáit kell megoldania.

A Keresztény Konzervatív Párt egyértelműen kiállt a nagycsaládosok mellett, és kijelentették, jelöltjük, Sólyom Zsolt nem ápol kapcsolatot egy másik ország hasonló ideológiájú politikusával. Istenbe fektetett hitükkel próbálták szavazásra csábítani az embereket, de a választásokat nem bízták csak a metafizikára, igyekeztek ingyen osztogatott cukorkával is kampányolni.

Megjelentek a kisgazdák is, az Eutópia Paraszt Párt jelöltje komoly programmal készült: a gazdasági szektor reformjára, az ifjúság felkarolására, a szakoktatás szervezésére fektetnek hangsúlyt, mondta, és

Miután pedig elegánsan belerúgtak a másik pártba, ki-jelentették, bármikor koalícióra lépnének velük – vajon honnan tanulnak ezek a gyerekek?

A nyolc tábori párt neve a szavazólapon. A zöldek győztek

hogy tapsot is kapjon, garantálta a táborból valóban hiányzó melegvizet.

A Liberális Kalandok Mozgalma (LIKAM) a homoszexuálisok hátrányos megkülönböztetését eltörölendő és a könnyűdrogok felkarolásáért lépett be a pártok közti csatába, azal érvelve, hogy ha a kábyszerek fogyasztása megállíthatatlan tendencia, jobb lesz felvállalni a legalizálását. Demagógiából jól felkészültek egyébként, amikor a nyugdíjasok elhanyagolását kérték számon tőlük,

azt mondták, „nyugdíjasként én akkor lennék boldog, ha az unokám is boldog volna”.

Akik az MSZP-től tanultak A Regionális Kultúrák Kisebbségi Pártja a sokszínűség megőrzéséért küzd, egy olyan országot álmodva meg, ahol a kisebbségek együtt harcolnak a többséggel egy jobb világért, – mondták el, a meglehetősen unalmas program mellett nem sok újat mutatva fel.

Miről agyal a stratégia?

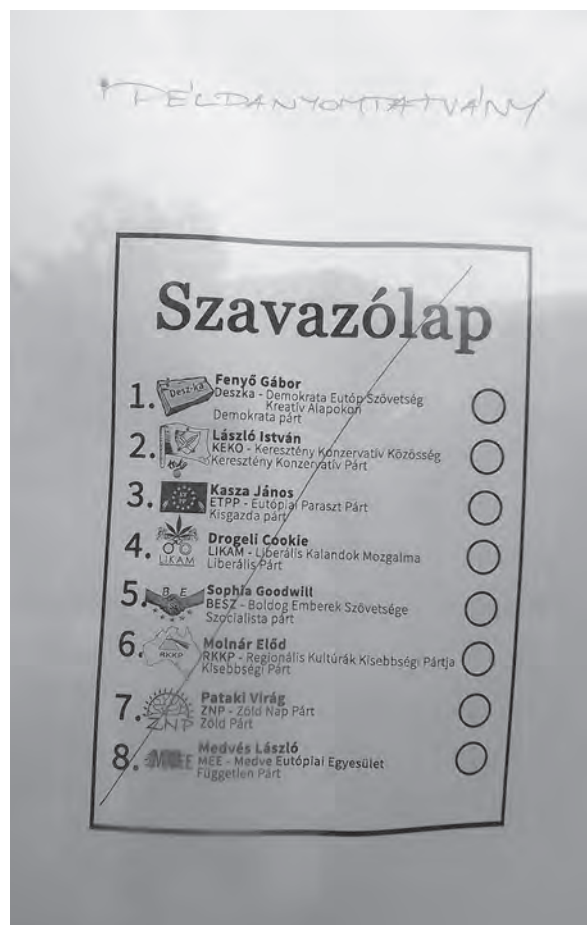
Porcsalmi Bálint kampánystratégia (fotó) közismerten tapasztalt szakember, elég csak arra gondolni, hogy az ukrán Timosenko kampányát is segítette. Ezúttal a táborozóknak vázolta fel, milyennek kell lennie egy hatékony kampáynak, amelyik képes megszólítani a tömegek helyett az egyéneket.

„Az utóbbi tíz év talán legfontosabb tapasztalata a választói rétegek közvélemény-kutatások által történő felmérésének fontossága, amelyek alapján a terjedelmes választási programok helyét egyéniesített és lényegre törő üzenetek vehetik át”, – fogalmazott, „a technológiai újdonságok végre lehetővé tették, hogy pontosan mérni tudjuk, hány emberhez jut el az üzenet, ugyanis míg tíz évvel ezelőtt az információs csata az újságok szintjén zajlott, addig manapság az internet jelenti a legfőbb hírforrást”.

Kiemelte azt is, ma már nem a plakátokról és a népet összetelerelő koncertekről agyal egy kampánystratégia, mert abból, hogy valaki szereti az EDDÁ-t, még nem lesz feltétlenül szavazat.

„Nem elég egy párt a nyereshez, a választási győzelemhez szervezet kell, amely hatékonyan tudja meggyőzni a bizonytalan választókat,” – fogalmazott. Éppen ezért manapság a kampány már nem csupán az utolsó harminc napról szól, ha igazán eredményesek akarunk lenni, akkor a kampánycsenden és hivatalos kampányidőszakon túl, permanens kampányt folytatunk.

„Amit a közép-kelet-európai politikum fel kell ismerjen, hogy a kampány nem egy tevékenység, hanem elmeállapot” – fogalmazott a szakember.

A Medve Eutópai Egyesület hívei a medvék és emberek közti békét szorgalmazták, amiről rögtön eszünkbe juthat a nem túl szép emlékü amerikai elnök, George W. Bush legendás megjegyzése, miszerint emberek és halak együtt tudnak élni.

Az egyik leghangosabb pártnak a végül győztes zöldké bizonyult, akik pedig több bakit is elkövettek. Az egyik napon például virágokat osztogattak a potenciális szavazóknak, amiért meg is kapták a kritikát, hogy ökopártként csak úgy letépdessik a növényeket. Az erre érkező válaszuk sem volt túl meggyőző, azt mondták ugyanis, hogy ha nem tépik le a virágokat, akkor a parasztpártosok úgyis lekaszálják. Miután pedig elegánsan belerúgtak a másik pártba, kijelentették, bármikor koalícióra lépnének velük – vajon honnan tanulnak ezek a gyerekek?

Ha már bakikról beszélünk, a BESZ – Boldog Emberek Szövetsége – szocialista párt követte el a legkomolyabb hibákat, de ez talán érthetővé válik az olvasó számára, ha előtte megvilágítjuk, kik is segítették őket a kampányban. Az EU Tábor évek óta visszajáró vendége, az MSZP ifjúsági tagozatának egyik prominens figurája osztotta meg tapasztalatait a BESZ tagjaival, és ha a párt magyarországi választási eredményeire gondolunk, máris érthető, hogyan fordulhatott elő, hogy a tábor államelnök-jelöltje Eutópia helyett egy ízben Etiópiát mondott, az ebédlőben szétszórt ismertetőiken pedig egyszer minimálbér-csökkentést, máskor minimálbér-növeledést szorgalmaztak. Kérdésünkre a BESZ jelöltje egyébként elárulta, a nyomdászok fáradtságának tudható be, hogy ilyen bakit követtek el, de megnyugtatóan, egyébként méltányosan fizetett munkásokról van szó, akik csak a kampány időszaka alatt hajtották túl magukat.

Miről ír az Utópszó? Az újságírói szem rögtön észrevette, hogy a táborban lap is megjelenik, *Utópszó* címmel. A pártok híveit megszólító újság utolsó oldalán politikai hirdetések lehetett elhelyezni, egyébként pártok közti összetűzéseknek, kampányüzeneteknek adtak teret. Kiderült így, hogy a liberálisok sze-

Tábori
kampányidill

A sötét előadás egy adott ponton arról szólt, hogy időnként vannak problémák az életben, és amit ilyenkor tenni kell, az a megoldások keresése

retnek, ha nem csak melegaktivistaként emlegetnék őket, a parasztpárt pedig abban a reményben osztogattott rózsaszín léggömböket, hogy a zöldek utólag összeszedik azokat.

A medvebarát párt arról panaszkodott, hogy az embereket nem igazán tudják megszólítani, de legalább a tábor körül élő állatokat sikerült – ultrahanggal.

Kényszermunkára is ítéltetett valaki, tudtuk meg a lapból: egy medvepárti „átszökött” a konzervatívokhoz, holott Eutópiában csak valásszabadság van, a pártcsere tiltott.

Csak előadásokat ne! Természetes, hogy egy ilyen jellegű táborban előadások is zajlanak, és el kell ismerni, több olyan beszélgetést szerveztek, amelyek után a középiskolástól az újságíróig mindenki elégedetten állt fel a padokról. Viszont óva inténem a szervezőket az unalmas és közhelyes előadók meginvitálásától, mert többet ártanak, mint használnak velük.

Az egyik kedvenc előadóm egy bolgár fiatal volt, aki olyan szintekre jutott el a közhelyek puffogatásával, hogy több kollégámmal konszenzus-

ra jutottunk abban, hogy az Európai Unió néhány ilyen fickón és a szimbólumokon túl valószínűleg nem is létezik. A sötét előadás egy adott ponton arról szólt, hogy időnként vannak problémák az életben, és amit ilyenkor tenni kell, az a megoldások keresése, de azt is elmondta, hogy „Európa olyan, mint egy autó, amelynek kerekei különböző sebességgel forognak”. Mondhatom, nem sokan kapták fel a fejüket ilyen evidenciák hallatán, talán jobban elcsodálóztak, amikor az egyik volt EP-képviselőjelölt azt ecsetelte, hogy a nyugaton rekedt fiatalok csak azért nem térnek haza, mert mindent felégettek maguk mögött itthon – és véletlenül sem azért, mert egy jobb és élhetőbb világba csöppentek...

Az azonban biztos, hogy az a világ, amibe a táborlakók csöppentek, sokszínű volt az unalmas előadásoktól a rémes humoristákon át a jó bulikig és érdekes kampányig. A hétvégi búcsúnál így felmérhették, hogy mennyivel tudnak többet az Európai Unióról és azokról a mechanizmusokról, amikkel választóként találkoznak, amikor a sorsukról döntenek.

Egy elpárolgó ország hétköznapijai (3.)

A belga tengerpartot, a flamandok meg a vallonok egy-egy régi városát kereste fel országjárása folytatásaként SZILÁGYI ALADÁR. A lovakkal folytatott rákhalászat, egy begina rendház, majd egy 1120-ban alapított katedrális képezte célhelyeinek fő vonzerejét. A riportot Szilágyi Judit és Szokolszky Kinga felvételei illusztrálják.

Amikor megérkeztünk Sint-Gillisbe, Jutka lányunk párja, Filipe komolynak tűnő arccal – majdnem hibátlan kiejtéssel – közölte: „itt madjarul nem beszélünk, csak flamandul...” Ehhez képest, némi angolal és némettel kevert, francia nyelven folytatott társalgásunkat lépten-nyomon megtűzdeli az utolsó együttlétünk óta felcsipegetett magyar szavakkal, és ahány magyar vonatkozás eszébe jut valamiről, lelkesen megosztja velünk. Így történik ez az Északi-tenger partjára tervezett portyánkra készültünkben is, amikor elárulja, hogy a foci-világbajnokság televíziós jogát egy bizonyos *Gabriel Fehervari* nevű „flamand úr” nyerte el, a közeli *Lint* városából.

Dőreség volna megpróbálnom interjút készíteni a legnagyobb belga médiabirodalom főszerkesztésével, hisz napok óta Brazíliában ügködik stábjával. Pedig nem volna érdektelen magnóvégre kapni a fantasztikus karriert befutó férfit: Fehervári Gábor 56-os emigráns szülők fia, 1960-ban született, Leuvenben tanult közgazdaságtant, jogot, politológiát, de már kiskamasz korában a média érdekelte, 14 évesen kezdett filmezni. A kilenc-

A Notre-Dame de Tournai székesegyház a 12. századból

Az ostendei Atlanti Fal Szabadtéri Múzeum, meg az erődökből meredező ágyúcsövek jelzik, hogy Napóleon óta mekkora stratégiai jelentőséggel bírt ez a partszakasz

Ma már csak néhány család műveli a lovas rákhalászatot

venes évek elején a flamand televízióznak is dolgozott. 2001-ben ő volt az első Európában, aki a nagy képfelbontású (HDTV) televízióra alkalmazott műsorok készítésére szánta el magát. 2004-ben az ő cége kapta meg a portugáliai labdarúgó EB közvetítési jogát, azóta a Fehervári-stábok mindenütt ott vannak a világon, ahol történik valami...

A rákhalász lovak városa Útközben csupán egy kávé és némi madárláttának szánt csokibeszerzés erejéig állunk meg *Brugge* főterén. Volt már alkalmunk gyönyörködni benne, most egy hangulatos kiülde sátra alá menekülve a sűrűn szálazó eső és a

gézálarcot viselő japán turisták inváziója előtt konstatáljuk, legutóbbi itteni forgolódásunk óta elnőiesedett a bérkocsis szakma. Csinos, szalmakalapos leányzók ülnek a fiákerok bakján, férfias határozottsággal irányítják brabanti lovukat a gyalogosok, gépjárművek sűrűjében.

Mire *Oostende* magasságában kiutunk a tengerpartra, oszladoznak a fellegek, a francia határtól a holland gránicig mindenütt verőfény enyhíti a nagyvíz felől érkező szeleket. Célvárosunk *Oostduinkerke*, a vitorlások paradicsoma, de még a széllovaglásnál is nagyobb vonzerőt képez, hogy apály kezdetén a korán kelő turisták részesei lehetnek egy különös foglalatosságnak. Csak itt maradt fenn a *lovas garnélahalászat* hagyománya. Már csupán néhány család gyakorolja a rákfogás e tradícióját, sűrű hálókkel felszerszámozott lovaikkal szügyig a tengerbe merítkezve fogják ki az apró rákokat, s a fanyerges brabanti hátsók oldalára kötött vesszőkosarakba rakják a zsákmányt.

A kiszélesedett homokpart megszakítatlanul tart délnek *Oostduinkerke* hasonnevű francia párja, *Dunkerque* kikötőjéig. Ha nem volna tele a környék bunkermaradványokkal, katonai temetőkkal, el se hinné az ide látogató, hogy 1940-ben, Hollandia és Belgium lerohanása után végül itt, egy alig öt kilométeres sávba szorítva védekezett az evakuálásra kényszerült szövetségesek serege a német túlerővel szemben. Az ostendei *Atlanti Fal Szabadtéri Múzeum*, meg az erődökből meredező ágyúcsövek jelzik, hogy Napóleon óta mekkora stratégiai jelentőséggel bírt ez a partszakasz.

Üdülővárosok sora alakult ki az utóbbi békés évtizedekben. Gombamód emelték a tömegturizmust szolgáló szállodákat, köztük itt-ott üdítőleg hatnak a régi mézeskalács házikók.

Bőven akad egyéb látnivaló is, *Oostduinkerke Nemzeti Halászati Múzeuma*, avagy a belga uralkodók üdülője, *Oostende* városában, a rezi-

denciát a lovardával összekötő neoklasszikus, árkádos *Királyi Galéria*. A gyalogtúrákat kedvelők portyázhatnak a dűnék homoktövises, mézpázsitos rezervátumában, megleshetik a dankasirályok, bibicek költőhelyeit.

Beginák, magyar szálakkal

Időnk szűkében nem kis dilemmát jelent, ha egy olyan helységben forgolódom, ahol egy hét sem volna elegendő ahhoz, hogy a legizgalmasabb látnivalókat megismerjem. Így volt ez *Kortrijk* városában is, ahol az 1238-ban alapított *begina rendházak* udvarlabirintusát kerestük fel. Már előző Belgium-járásaim alkalmával is felfigyeltem e sajátságos, Németalföldön kialakult 13. századi keletű intézményvilágra, mely néhány évtized alatt Magyarországon is elterjedt. A *beginák* afféle „világi apácák” voltak, férjezetlen nők, akik ideiglenes fogadalommal kötelezték el magukat a krisztusi tanok közös követésére, az úgynevezett *apostoli életre*. Minden közösség maga választotta vezetőjét, maga alakította ki saját életmódját és szabályzatát, amelyben a vallásos gyakorlatok, az önfenntartó fizikai munka (szövés és csipkeverés) mellett jelentős szerepet kapott a betegápolás, szegénygondozás, tanítás is. A hivatalos egyház nem nézte mindig jó szemmel a laikus nők mozgalmát, időnként annyira nem, hogy az inkvizíció – eretnecség vádjával – több prominens képviselőjét máglyahálra ítélte. A *beginák* egyik érdeme, hogy szorgalmazták és gyakorolták a latin helyett a nemzeti nyelv használatát – mind a liturgia, mind a vallásos irodalom terén.

A 12-13. században nagy számban érkeztek Magyarországra flamand és vallon betelepülők, akik textilipari tapasztalataik mellett vallási kultúrájukat, így a *begina* mozgalmak szelle-

A Leie folyó
hídját középkori
ikertornyok védik

**A beginák
egyik
érdeme,
hogy
szorgalmaz-
ták és gyakor-
olták a latin
helyett
a nemzeti
nyelv
használatát**

A *begina* rend
világi apácáinak
háza *Kortrijk*
városában

miségét is magukkal hozták. Magyarországi *beginák* első írásbeli említése 1276-ból maradt fenn, amikor *Árpád-házi Margit* boldoggá avatási eljárásában négy-öt Esztergomban élő *begina* is jelentkezett tanúnak. Az egyik tanú szerint a kolostorban már a 13. század legelején magyarul olvasták a Passiót, Krisztus szenvedéseit. Nagyváradon 1318-ban alapítottak kolostort maguknak. A mozgalomnak komoly hatása volt a magyar nyelvű irodalom kialakulásában és elterjedésében. A *beginák* nem csak olvasták ezeket az ájtatossági műveket, hanem a másolásukban is részt vettek. Feltehetően az *Ómagyar Mária-siralom* is a *beginák* laikus mozgalmához kapcsolódó Mária-tisztelet „gyümölcse”.

Nos, ezen ismeretek birtokában nem kis érdeklődéssel járom be a kisebb városnegyednyi *kortrijki beginázs* udvartereit. Nyoma sincs már a gótikus vagy reneszánsz jegyeket hordozó lakóházaknak – a fennmaradt negyvenegy kecses, hófehér épület 16. századi, korai barokk fogantatású. A macskakövekkel burkolt, kiugrókkal gazdagított udvarterek, síkatorok, átjárók ritmusa szinesztéziás élményt nyújt: látványukat akaratlanul is csapongó verssorokkal, zenei motívumokkal társítom...

Párizs előtt a frank főváros volt *Kortrijk*ből délnek tartva jutunk Vallónia legrégebbi településére, *Tournai* városába. A francia határhoz tapadó *Tournai* flamand szomszédjával és a gránicon túli *Lille* városával szervesülve a legnagyobb határokon átnyúló eurorégiót alkotja.

Tornacum, a Római Birodalom előőrsé szerencsés fekvésének köszönhető fejlődését, hiszen a Rajna völgyébe vezető kereskedelmi utak

metszéspontja volt. Stratégiai fontossága miatt számos ütközet zajlott le a környékén, legalább hússzor cserélt gazdát az idők folyamán. Első fénykorát az 5. században élte, 432-től 486-ig a frank birodalom fővárosaként, mígnem *Clovis*, a frank törzsek egyesítője egész Galliát (nagyjából a mai Franciaországot) meghódítva át nem tette a székhelyét *Párizs* városába. Ezt követően sem szakadt meg a fejlődése, hiszen püspöki székhelyként, a *flandriai grófság* központjaként már a 11. század elején a szövőipar és a kelmefestés fellegvára lett. 1513-ban *VIII. Henrik* angol király hódította meg, alig hat esztendő elteltével *spanyol Németalföld* kormányzója kaparintotta meg. *XIV. Lajos* 1668-ban szerezte vissza Franciaország számára, de a spanyol örökösödési háborút lezáró *utrechti békekötés* alkalmával a *Habsburgok* spanyol ágának fennhatósága alá került. Egy évszázadnak kellett eltelnie ahhoz, hogy a napóleoni háborúk befejeztével előbb 1815-ben az *Egyesült Hollandia*, majd 1830-ban a függetlenné vált *Belgium* részévé válhasson. E történelmi kitérőt avégett követtem el, hogy érzékeltessem: hányféle befolyás érte ezt a másfél évezredes múltú települést, a római végvár, *Tornacum* alapítása óta a mai, 70 ezres *Tournai* városáig. A városlakók szerencséjére, a vallon *Escaut* – a flamand *Schelde* – már a középkorban hajózható volt, s a Franciaországban eredő, 350 kilométer hosszú folyó – csatorna- és zsiliprendszereknek köszönhetően – *Belgium* és *Hollandia* egyik legfontosabb ütőere lett.

A történelem viharai ellenére *Tournai* legrégebbi utcája, a *rue Barre-St-Brice* dicsekedhet Európa legrégebbi lakóházaival! Két, 1175 és 1200 közötti, román stílusú épület látható itt, s egy utcával odébb, a *rue des Jésuites* egy néhány évtizeddel „fiatalabb”, gótikus kolostora. Még régebbi keletű a *Notre-Dame de Tournai*, az ötörmű *Miasszonyunk Katedrális*, melyet egy régebbi egyház alapjaira 1120 táján kezdték emelni. Éppen most zajlik az épületegyüttes külső felújítása, állványokba és védőhálóba öltöztették, emiatt jobbára belső tereiben gyönyörködhetünk. A szakralitásnak e (még) puritán belterei sokkal többet érnek „egy misénél...”

Erdélyi magyar hidegháború

„Ez a fontos kötet, amely – remélem – még nagyon sok nyilvános vitát vonz majd, és amelyről több alkalom is nyílik majd beszélni, végre visszahozza a közéleti esszé és tanulmány műfaját a köztudatba, de tartalmát tekintve sajnos korszerűtlen.”
PARÁSZKA BORÓKA kritikája DEMETER ATTILA *Ethnosz és Démosz* című tanulmánykötetéről.

Elméleti elsivatagosodás – így lehetne összegezni a hazai könyvkiadás utóbbi tíz évét, amelyben a rendszerváltás utáni évekhez képest látványosan visszaszorult a társadalomtudományos esszék, tanulmányok publikálása. Talán a kiadók nem vállalják a kockázatot, talán a közgondolkodás mondott le arról, hogy tartalmát, formáját ilyen nagyobb lélegzetű írások határozzák meg, és az is lehet, hogy fordított arányban az egyetemi szakok és műhelyek túlbujánzásával, a szerzők termékenysége csökkent. Akárhogy is van, ott tartunk, hogy ma már érdemes megbecsülni minden esszékötetet. Demeter Attila (aki a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem filozófia intézetének oktatója) tavaly adta közre az elmúlt tizenkét évben írt tanulmányainak gyűjteményét, több szempontból is tanulságos és fontos. Egyrészt ez a kiadvány bizonyítja, hogy a hazai filozófia oktatás-kutatás igényt tart arra, hogy kivegye a részét a napi közéleti, társadalmi és politikai eszmecserékből. E nélkül a részvétel nélkül ezek ugyanis megfeneklenek a fogalmi és eszmei pontatlanságban, a logikai zárványokban, erodálódnak stb.

Másrészt: a hazai filozófiai beszéd (legalábbis az, amit Demeter Attila nagyon kevés társa mellett képvisel) nem tudja, vagy akarja kivonni magát a közbeszéd-közgondolkodás hatása alól, inkább követi, mintsem ösztönzi, irányítja azt. Azokat a témákat, ügyeket járja körül, amelyeket amúgy is körüljár a napi publicisztikai-gyár, esetenként oldja a beidegződéseket, közhelyeket, más

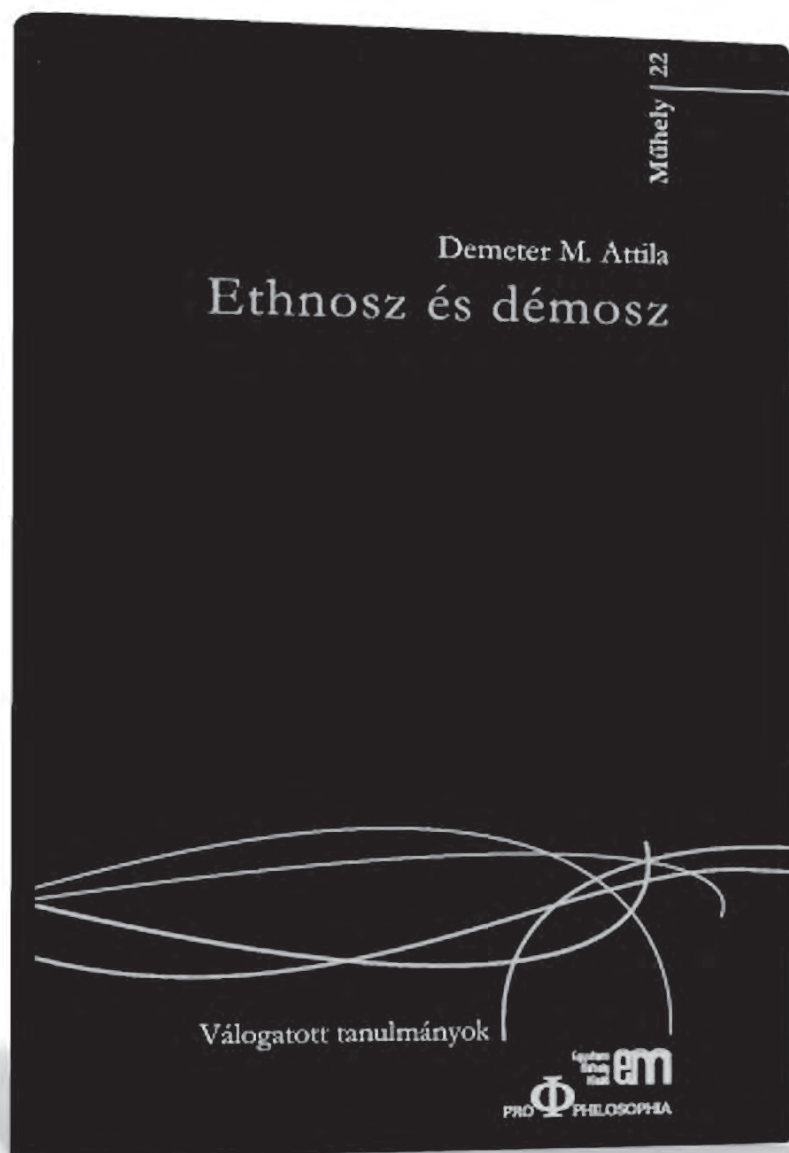
helyzetekben – akarva, akaratlanul – megerősíti azokat. Ha a kötet címszavait soroljuk fel, akkor pont azokkal a fogalmakkal találjuk szembe magunkat, amelyeket az elmúlt évtizedben (évtizedekben) unos-untig hallhattunk, olvashattunk: autonómia, nacionalizmus, nemzetállam, emberi jogok, Európa, európaiság. A tétje ennek a könyvnek az, sikerül-e a filozófiai tartalombővítés, aktualizálás?

Harc komoly alázattal Ha a tíz évvel ezelőtt született, és eredetileg a *Magyar Kisebbségben* közölt *Autonómia: mi végre?* című tanulmányt vesszük alapul, amely közéleti „slágerünket”, az önrendelkezést igyekszik körbejárni, akkor azt kell mondanunk, hogy bár az átlagosnál cizelláltabb ez a megközelítési mód, a mélyfúrásig nem jut el. Az a figyelmeztetés megjelenik ugyan ebben a tanulmányban, hogy a kisebbségi jogérvényesítés eszköze nem feltétlenül csak az autonómia, az a kérdés azonban már nem fogalmazódik meg, miért kötjük össze szétválaszthatatlanul az önrendelkezést az etnicitással? Miért szól az erdélyi magyar közbeszédben az autonómia vita csak az erdélyi magyar önrendelkezésről, miközben ezt (vagy ezeket) a struktúrákat egy többnemzetiségű államban igyekeznek érvényre juttatni, miközben az erdélyi magyar közösség a román állam-nacionalizmussal viaskodik, miközben az adminisztrációs reform, a gazdasági átalakulás, az európai integráció (vagy európai verseny) sokkal inkább szól a regionális, etnikai szempontból azonban meg nem határozható különbségekről. Ez a Demeter Attila szöveg ráadásul, hasonlóan a kötet több más tanulmányához (mint például a címadó *Ethnosz és Démosz* tanulmányhoz) váratlanul átvált a nyers aktuálpolitikába, ebben az esetben az RMDSZ szervezeti működéséről értekezik. Lehet ennek is legitimitása, akár politikafilozófiai vitát is lehet erről folytatni, de ennek akkor tovább kellene mutat-

nia azon a megállapításon, hogy a Szövetségen belüli demokrácia nem működik, vagy hogy a szervezet támogatottsága csökkenőben. Van ennek a kötetnek egy amolyan népmesei „jöttem is, meg nem is, hoztam is, meg nem is” hangulata. Ez az az autonómia tanulmány olyan konzekvenciával zárul, amelyet akár a demokrácia-hiányosnak és alultámogatottnak nevezett RMDSZ korabeli elnöke, Markó Béla is megfogalmazhatott volna. Vagyis: „a sikeres autonómia-törekvésekhez nem annyira maradéktalan belső konszenzusra van szükség, mint inkább hatékony politikai lobbira” – írja Demeter Attila. Ám legyen, de akkor tegyük fel újra az autonómia természetére vonatkozó, kielégítően mindmáig meg nem válaszolt kérdést: kik, miért, kiknél és hogyan lobbiznak? Minderre a jelzett tanulmány keletkezése óta (2004), sőt az autonómia viták rendszerváltás óta tartó történelme során egyszer sem kaptunk pontos választ. Ennek fényében pedig különösen veszélyes az, amivel a szerző a gondolatsort zárja, vagyis, hogy „ha az autonómiát ki kell kényszeríteni (kiemelés D.A.), akkor ennek az eszköze nem lehet más, mint az erőszak vagy a félelemkeltés”. Bár a megállapítást Bibóra hivatkozva és őt idézve árnyalja Demeter, és arra figyelmeztet, hogy ezt a harcot „komoly alázattal” kell lefolytatni, mégsem más ez, mint az erdélyi magyar hidegháború megerősítése.

Valamilyen ségek és valahogyságok Hasonló félig, vagy háromnegyedig vitt gondolatsorokból állnak össze a kötet többi tanulmányai is, ezek a szövegek, amelyeknek a zöméből kirajzolódik egyfajta visszafogott, de súlyos következményekkel járó nemzeti radikalizmus. A korábban már jelzett *Ethnosz és Démosz* című tanulmány számomra meglepő módon szintén RMDSZ-kritikával indít: a Szövetség kormányzati politikáját általánosan értelemben „alázatosnak” és „betárolósoknak” nevezi a szerző. Függel-

A hazai filozófiai beszéd (legalábbis az, amit Demeter Attila nagyon kevés társa mellett képvisel) nem tudja, vagy akarja kivonni magát a közbeszéd-közgondolkodás hatása alól, inkább követi, mintsem ösztönzi, irányítja azt

dezni kellene már az etnicizmus és nacionalizmus közötti viszonyokról gondoltakat, pedig láttatni és érteni kellene a nacionalista konstrukciók (a szerző fontos mondatokat szentel annak, hogy érzékeltesse, milyen alapvető jellemző ez a megcsinált-ság) korszerű természetét.

A korszerűség érvényesül a legkevesbé ezekben a megközelítésekben. Demeter az európai közösség soknyelvűségének, vagy éppen nyelvtelenségének problémáit járja újra és újra körül, hiszen – írja többek között Kymlickára hivatkozva a politikai együttműködések alapja a közös nyelv. De elfeledkezik arról, hogy a mai politikai kommunikáció számára a képek, és a különböző nonverbális felületek legalább annyira fontosak, ha nem fontosabbak, mint a verbálisak. Továbbá arról, hogy az egy-két és többnyelvűség ma már egészen mást jelent akár az Unió határain belül, mint azokon kívül – hiszen megváltozott többek között a globális mobilitás és kommunikáció, de változik a lokális adminisztráció, a közösségi kapcsolattartás stb.

Ez a fontos kötet, amely – remélem – még nagyon sok nyilvános vitát vonz majd, és amelyről több alkalom is nyílik majd beszélni, végre visszahozza a közéleti esszé és tanulmány műfaját a köztudatba, de tartalmát tekintve sajnos korszerűtlen. Az évtizedes szövegek nem tartották a lépést korukkal már születésük idején sem, ma pedig egészen anakronisztikus ezeket olvasni. Mindezzel együtt ösztönző a szerző igyekezete, ahogyan saját korlátaival, még végig nem vitt eszmefuttatásaival szembenéz. Például akkor, amikor a kötet előszavában elismeri, hogy a muszlim Európáról írt szövege létrejöttkor még nem ismerte, hogyan is néz ki a muszlim Európa valójában. Az *Ethnosz és Démosz* befejezésekor valami olyasmit érez az olvasó, mint egy kétkötetes krimi első kötetének a végén. A tetthely már felsejlett, a gyanú árnyéka is körvonalat kapott, a megfejtés azonban még várat magára.

DEMETER ATTILA: *Ethnosz és Démosz* – tanulmányok. Pro Philosophia Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2013.

lenül attól, hogy valóban alázatos és betársulós-e a szervezet két évtizedes teljesítménye (ez a szöveg 2006-ban született, tehát akkor még csak kamaszkorát élte az RMDSZ ilyen szerepvállalása), érdemes feltenni a kérdést: politikafilozófiai szempontból mire jutunk az ilyen jelzőkkel? Mi a kritika referenciája, célja és hitele? Kockázatos, és nem megkerülhető kérdések ezek. A napi politikára való (általán nagyon fontosnak és hiánypótlónak tartott) reflexió nehezen követhető módon billen át kultúra-, nacionalizmus elméletbe. És

A tetthely már felsejlett, a gyanú árnyéka is körvonalat kapott, a megfejtés azonban még várat magára

olyan furcsa mondatok szabadulnak el, amelyeket aztán sem politikafilozófiai, sem szociológiai, de még egy laza szövésű esszé keretén belül sem könnyű értelmezni. „Az emberek valamilyen oknál fogva makacsul ragaszkodnak nemzeti identitásukhoz” (kiemelés tőlem) – szerepel a 108. oldalon. „(...) a nemzetinek és a politikainak az összetartozása valahogyan természetszerű” (kiemelés tőlem) – írja Demeter Attila a kötet 103. oldalán. Sajnos a valamilyenségek és valahogyan-ságok világában ezúttal sem vezet tovább. Pedig ren-

Évadzáró koncertelőadás a kolozsvári színházban

Egyensúlybillenés rockzenére

Újabb ősbemutatót állítottak színpadra a Kincses városban. Amúgy a 2013-2014-es évad különösen termékeny volt a Kolozsvári Állami Magyar Színházban. Kilenc bemutatót tartottak, nagyrészt újító jellegű, mondhatni kísérleti előadások, és amelyek a körülöttünk zajló hétköznapi társadalmi élet felé fordítják tekintetünket, illetve a zene és a képzőművészet irányába is nyitnak. A *Viktor avagy a gyermekuralom* a kortárs operán keresztül nagyítja fel a felnőttek és a gyerekek eltorzult világa közti feszültséget. A *Sweeney Todd* zenés rémtörténet nem csak kísérletezés az opera és próza együttélésével, hanem díszleteit tekintve képzőművészeti alkotásként is megvalósulhatott. Az évadzáró ősbemutató, a *Serena in X-tremis* a tébolyból való visszatérés kísérleteként ragadható meg.

Befogadó helyett kirekesztő Ha az ember belép valahová, lehetősége van kilépésre, tehát újrakezdésre is. Valahogy ebben a felismerés-történetben ragadható meg leginkább Albu István újabb rendezése a *Serena in X-tremis*. Ellentmond a Boleróban kialakuló lemondó, reflexív, önelemző elbeszélésmódról és a szélsőségig feszíti a szereplők

Nem adatik meg a nézőnek az a felszabadító lehetőség, hogy önállóan szelektálhasson az időtlen-történeti-filozofikus gazdagságból

FOTÓK: KOLOZSVÁRI
NEMZETI SZÍNHÁZ

megformálását. Serena (Sigmond Rita) egy nagyon tehetséges, fiatal hajléktalan lány, aki képességeinek tudatában van, viszont tehetetlen, hiszen senki sem támogatja, nincs aki peremre szorult helyzetéből kimenekítse. A városi aluljáróban –, amelyet a díszlet valóságghűen visszaad (Tenkei Tibor munkája) – a graffitivel dekorált falak között itt-ott felbukkan egy-egy plazmaképernyő is, amelyen a nélkülöző tehetség sóváran követheti a popsztároknak a médiában, mára már rituálisnak

mondható körülrajongását. Egyre inkább tudatosul benne, hogy az a képesség, amivel ő rendelkezik, messze túlmutat riválisán, Bostonon (Vatány Zsolt), akiben egyértelműen felismerhetjük akár az idei év Eurovíziós dalfesztiváljának győztesét, Conchita Wurst énekest, „a szakállas osztrák nőt”, ahogyan személyét az internetes kereső legelső magyar szócikke elemzi. Serena kap egy lehetőséget Poptól (Váta Lóránd), az ugyancsak médiasztár-, lelki tértől, sorsának megváltoztatására,

Stephanie Robinson – Theodore Shank – Adele Edling:

A Serena in X-tremis

Rendező: Albu István
Dramaturg: Vajna Noémi
Díszlettervező: Tenkei Tibor
Jelmeztervező: Bocskai Gyopár
Koreográfus: Gyenes Ildikó
Graffiti: Ferenczy Botond
Videó: Kerekes Zsolt
Animáció: Kruppa Noémi
Zenekar – Loose Neckties Society:
 Balla Szabolcs, Bodor Balázs,
 Enyed Károly, Farkas Loránd,
 Kondrát Csaba, Viola Gábor

amelyet a lány szó nélkül elfogad. Cserébe viszont lelkét kell odaadnia „menedzserének”, ugyanúgy, ahogyan azt Boston is tette annak idején. Albu István rendező szerint a *Serena in X-tremis* arra a kérdésre keresi a választ, hogy mi vezetheti az embert oda, hogy feladja saját hitét, önmagát, és ez az önfeladás milyen változásokat idéz elő az egyénben. Az előadásban éles kritika fogalmazódik meg a mainstream kultúra, illetve a másság lehetőségei ellen. A produkció inkább kirekesztő, mint kérdésfeltevő magatartást mutat.

Az egysíkúság okai Könnyen felismerhető a történetben a fausti legenda, az ördögnek eladott lélek, az árnyék, a tudás, az élet gyönyöreinek megismerése fejében. Magunkévá tenni a vágyott életet, kiszállni a hétköznapiakból, a nincstelenségből bármi áron, énekli Serena. Aktuális lehet ez a történet mind témájában, mind látványvilágában, mind pedig a kortárs mainstream zenei műfajok megnyilvánulásában. Sokunk számára messzi világnak tűnik ez, holott itt zajlik körülöttünk, a tévében, rádióban, fesztiválszínpadjainkon, közintézményeinkben. A Theodore Shankkel tollából származó darabjához Stephanie Robinson szerzett kortárs pop-rock zenét, amelyet előben a kolozsvári színház színész zenekara, a Loose Neckties Society szólaltat meg.

Talán nem tűnne annyira egyszerűnek és sekélyesnek ez a musical, ha nem derülne ki, melyik vonal a fontosabb: az elmondott történet (ha már van), annak színpadi adaptációja, vagy a zenei megvalósítás.

A produkció viszont koncert-előadás, ami, ha a Serena előadást tekintjük, már a zenés színházat is eltávolítja az úgynevezett színházról: a színpadi környezetet csak kellékek tekintik ahhoz, hogy a produkció zeneileg megvalósulhasson. Megszűnik az egységességre törekvés, kibillen az a művészeti ágak közötti egyensúly, amelyre a kortárs színház törekszik, egysíkúvá válik az előadás. A nézőnek nem marad választási lehetősége, hogy melyik síkot kövesse.

A zene javára megszűnt a valóságnak beállított történet jelentősége,

Ha a közvetítő eszköz nem több, mint látszat, akkor pusztán megnyugtat és törli a gondolkodás lehetőségét

önreflexív hatása, olyan színházi helyzetbe alakult ki, melyből inkább kiszorult, mint bennfentesévé vált a befogadó. Az elhalványuló külső cselekmény igencsak sekélyesen problematizál. Még akkor is, ha az előadás tere elég képlékeny ahhoz, hogy a transzcendens és immanens által emberi és isteni világokat jelenítsen meg, elének tarva a képmutató vallási képviselő isteniként elfogadott környezetét, amely már semmiben sem különbözik a megalkuvó földitől.

Hozzáöltöztek a pop-rockhoz

Bár sikerrel ugorja át az előadás az időhöz kötött színpadi konvenciókat, nem adatik meg a nézőnek az a fel-

szabadító lehetőség, hogy önállóan szelektálhasson az időtlenség kínálta történeti-filozofikus gazdagságból. Mit tudsz kezdeni magaddal, ha eléred a várva várt hírnevet? Mi történik, amikor zsarolások áldozatává válsz? Mit viszel magaddal a túlvilágra? Van-e túlvilág, ha kioltod a saját életed? A színészenekar egyedisége, akárcsak Serena és a többi szereplőé, nem történetbeli vagy helyzetbeli magatartásában, a túlteilitettségben rejlik, hanem főként jelmezeiben és gesztusaiban, „junkie” magatartásában extrém: „hozzáöltöznek” a pop-rock kultúrához, felismerjük bennük bármely kortárs együttes irányt szabó attitűdjét.

Feltehetőleg abban rejlik a csel, hogy nincs itt a színpadon semmiféle többlet, ahogy sok esetben a saját teinkben sincsen. Az lehet a kérdés, hogy ma már miért csak a médiában bízunk, holott az generálja a kulturális felejtést. Ha a közvetítő eszköz nem több, mint látszat, akkor pusztán megnyugtat és törli a gondolkodás lehetőségét. Ha egy színházi produkció nem több mint látszat, ugyanezt teszi. És nem ad lehetőséget a kilépésre. Pedig a lépéseknek ott egészen más a súlya.

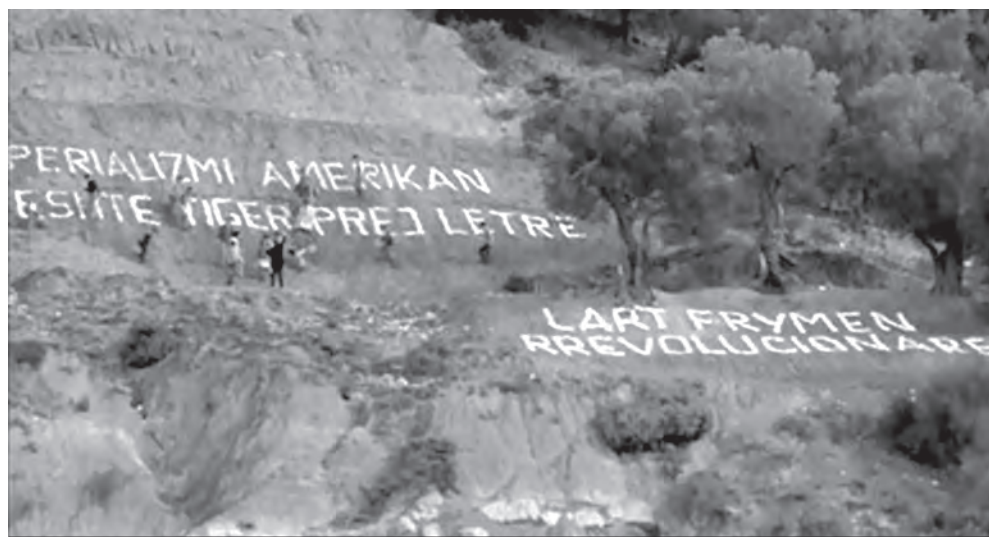
Filmgesztusok a balkáni világból

Bár a Mozimustra korábbi kiadásai-
ban több román és magyar filmet is
ismertettünk, cél, hogy a szomszé-
dos vagy közeli országok termésére
is hangsúlyosabban odafigyeljünk.
Az e heti ismertetőben egy szerb és
egy albán alkotást megtekintve ke-
restünk választ arra, milyen témák
izgatják az ottani rendezőket.

Egy felvonulás margójára: Büszkeség

A 2011-es szerb tragikomédia,
a *Parada* (Pride, azaz Büszkeség,
a melegfelvonulások elnevezése)
Srđan Dragojević rendezésében egy
érzékeny kérdésre hívja fel a figyel-
met, ami a romániai néző számára
nem meglepő társadalmi kérdése-
ket feszeget. A 2010-es belgárdi
felvonulás mentén a melegek joga-
iért száll síkra, de nem rugalmatlan
módon, hanem a humor és tragédia
eszközével élve, felhasználva valós
felvételeket is az eseményről. Tudni
kell amúgy, hogy első ízben 2001-
ben szervezték meg a Büszkeség
Menetét, de 2010-ben is alig ezren
vállalták, hogy csatlakoznak, végül
147 rendőr és húsz civil sebesült
meg az összecsapásokban.

Ezt hivatott megörökíteni és
kifigurázni a film egy meglehető-
sen életszerűtlen történettel: adott
Mirko, színházi rendező, aki gics-
cses esküvőket szervez és élettársa,
az állatorvos Radmilo, aki Mirkótól
eltérően nem vállalja fel melegsé-
gét. Utóbbi megismerkedik egy kö-
zépkorú homofób maffiózóval, aki
előbb az öklével szerez érvényt véle-
ményének, a történet során azonban
megváltozik látásmódja, és már ő

Jelszavak
a hegyoldalon

**Szerb,
horvát,
bosnyák
és albán ex-
katonákból,
illetve szerb
melegekből
álló csapat
száll szembe
a fel-
fegyverzett
bőrfejükkel**

Pillanatkép
a Parada-ból

maga is arra készül, hogy újdonsült
barátait megvédje a felvonuláson. A
délszláv háború alatt kiépített kap-
csolatrendszerét használja fel erre,
így aztán szerb, horvát, bosnyák és
albán ex-katonákból, illetve szerb
melegekből álló csapat száll szembe
a felfegyverzett bőrfejükkel, hogy
megmutassák, egy nem a nyitottsá-
gáról ismert balkáni országban is fel
lehet vállalni a másságot.

Diktatúra a szomszédban: Jelszavak

2001-ben jelent meg az albán
szocializmust remekül ábrázoló film,
a *Parrullat*, azaz Jelszavak. A Gjergj
Xhuvani rendezte alkotás volt az
első, amelyet a Cannes-i filmfesztí-
válon levetítettek, a választás pedig
jónak bizonyult, mert a film elnyerte
a nézők tetszését. A csapat próbálko-
zott a legjobb idegen nyelvű filmnek
járó Oscar-díj megszerzésével, ezt
azonban nem sikerült elnyerniük.

Albániát 1944-től 1985-ig Enver
Hodzsza, a Munkáspárt elnöke vezet-
te a világtól elzárva, ez a film pedig
az ő rezsimjének az ideológiai agy-
mosását és összefüggéstelenségeit
igyekszik bemutatni. A helyszín egy
kis falu, a főhős pedig Andre, egy fi-
atal, szabadelvű tanár, aki remények-
kel tele érkezik az iskolába, hogy
ezentúl vidéken tanítson.

Mint tanár, nem szabadulhat a
párt diktálta munkák alól, így a ki-
üresedett szocialista és patrióta jel-
szavak népszerűsítésében is szerepet
vállal, ráadásul úgy, hogy munkatár-
saival együtt egy-egy véletlenszerű-
en húzott szlogent kell kiraknia egy
közeli domb oldalán, kövekből. Kol-
léganőjére, Dianára pikkel a vezetés,
ezért a nő kapja a hosszabb szlogent,
ami több fáradtságba kerülne. Andre
kiáll a számára egyre inkább vonzó-
vá váló Diana mellett, és mivel ez
nem tetszik a vezetőségnek, ráadásul
láthatóan nem tudja komolyan venni
a kövekből épített agyamosó munkát,
kellemetlen figurává válik a faluban.

Az albán és a szerb film jól bi-
zonyítja, hogy a közeli országokban
olyan társadalmak alakultak ki, ame-
lyekkel – legyen szó a rendszerváltás
előtti vagy utáni időszakról – bátran
sorsközösséget vállalhatunk még
akkor is, ha gyakran hajlamosak va-
gyunk úgy tekinteni rájuk, mintha
távoli vagy sokkal elmaradottabb vi-
lágok volnának ezek.

Minimum Party 2014

júl. 30. – aug. 10.

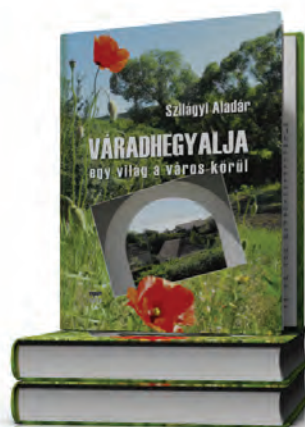

www.minimumparty.org

Könyvet a Riport kiadótól

Rendelje meg kedvezményes áron,
közvetlenül a kiadótól legújabb könyveinket. Már kapható:

SZILÁGYI ALADÁR:
*Váradhegyalja –
egy világ
a város körül*
című riportsorozata

VARGA GÁBOR:
*Confessionis –
egy Bukarestbe
száműzött
nagyváradai értelmiségi
töprengései*

Előkészületben:

CZIKA TIHAMÉR:
*Álmodok egy Erdélyt
című publicisztika
válogatása*

KARÁCSONY BENŐ:
Utazás a szürke folyón
(regény)

TASNÁDI-SÁHY PÉTER:
A békaember legendája
(novellák)

PÉTER I. ZOLTÁN:
*Nagyvárad vendéglők
a Monarchia idején*
(monográfia)

További információk, megrendelés:
riportkiado@gmail.com
0259-419924